

Edited with the trial version of
Foxit Advanced PDF Editor
To remove this text, visit
www.foxitsoftware.com/shopping

مجموعه گام به گام پایه دوازدهم

دیجی کنکور، رسانه دانش آموزان موفق

ورود سایت دیجی کنکور

برای دریافت گام به گام های دیگر کلیک کنید

© All rights reserved
www.favifast.com
www.favifast.com

نیاز به برنامه ریزی داری؟

آیا می دونستی؟

دیجی کنکور ناشر محبوب ترین و دقیق ترین برنامه ریزی تحصیلی
ویژه پایه دهم است

۰۲۱-۲۸۴۲۲۴۱۰

اختلاف در انتخاب هدف:

وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با دنیای حیرت‌انگیزی مواجه می‌شویم. هرکس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود.

اهداف } فرعی: هدف‌ها و دل‌بستگی‌های پایان‌ناپذیر و همیشگی مانند خیرخواهی نسبت به دیگران.
 اصلی: هدف‌های پایان‌ناپذیر و همیشگی مانند خیرخواهی نسبت به دیگران.
عبادت: منظور از اینکه هدف انسان در زندگی بایستی عبادت و پرستش خداوند باشد، صرف انجام برخی اعمال عبادی نیست. براساس تعالیم دین اسلام، هر حرکت و عملی که با انگیزه کسب رضای خداوند و براساس معیارها و ارزش‌های دینی صورت گیرد نیز در کنار نماز، روزه و... عبادت شمرده می‌شود.
 کامل‌ترین تعبیر درباره زندگی به خاطر خدا در آیه ۱۶۲ سوره انعام آمده است که می‌فرماید: «بگو نماز، تمامی اعمال و زندگی، مرگ من برای خداست که پروردگار جهانیان است.»

اگر هدف و مقصد } (۱) شکست یعنی دور شدن و فاصله گرفتن از خدا و چیزی ما را آزرده می‌کند که از خدا دورمان کند.
زندگی خدا باشد } (۲) پیروزی یعنی نزدیک شدن به خدا و چیزی ما را خوشحال می‌کند که ما را به خدا برساند.
 بندگی باعث می‌شود انسان شایسته دریافت لطف و رحمت ویژه خداوند شود و به زندگی سعادت‌مندانه در دنیا و آخرت برسد.
 یک تیر و چند نشان: برخی انسان‌ها به هدفی بالاتر از لذت‌های مادی و سرگرم شدن به آن نمی‌اندیشند و به تعبیر قرآن کریم به حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته‌اند. اینان بهترین و با ارزش‌ترین دارایی و سرمایه خود را صرف کارهای کم ارزش می‌کنند.
 خداوند سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست.

افراد زیرک با انتخاب عبادت } (۱) از بهره‌های مادی زندگی، استفاده درست می‌کنند.
خدا به عنوان هدف } (۲) جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر کرده و سرای آخرت خویش را آباد می‌کنند.

واژگان

تعبدون:	تا عبادت کنند	ممانی:	مرگ من
ما خلقنا:	نیافریدیم	نُشکی:	اعمال من
محبای:	زندگی من	یُرید:	می‌خواهد

پیام قرآنی

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ (درخان، ۳۸ و ۳۹)

ترجمه: «و ما آسمان‌ها و زمین و آنچه بین آنهاست را به بازجه نیافریدیم. آنها را جز به حق خلق نکردیم.»

پیام آیه: جهان اگر بی‌هدف بود و بی‌هدف نیست و هر موجودی به حق و براساس برنامه سنجیده و حساب شده‌ای به این جهان کام عباده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در سیر و حرکت است.

وَمَا خَلَقْنَا النَّفْسَ الْبَالِغَةَ وَالْإِنْسَانَ إِلَّا لِيَعْبُدَنِي (ذاریات، ۵۶)

ترجمه: «حق و انسان را نیافریدم مگر اینکه مرا عبادت کنند.»

پیام آیه: هدف آفرینش انسان و جن، پرستش خداوند است.

مَنْ خَلَقَ بَرًّا فَصَلَاتٍ وَصَلَاتٍ وَنُكْحٍ وَصَلَاتٍ وَصَلَاتٍ وَصَلَاتٍ (انعام، ۱۶۷)

ترجمه: «گو نماز، تمامی اعمال و زندگی و مرگ من برای خدا است که پروردگار جهانیان است.»

پیام آیه: تمام کارها که برای حقیقت رضای خدا باشد، عبادت محسوب می‌شود.

وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ لَوْلَا الَّذِي نَسَا (سجده، ۱۳۴)

ترجمه: «هرکس بعد از آنکه ایمان آورد، کفر کند، خدا راست گفته است و اگر آن را نخواست، نعمت و پاداش دنیا و آخرت نزد خدا است.»

پیام آیه: سعادت دنیا و آخرت، آنها در نزد خداوند و در رحمت او است.

نکته: ...

سؤال متن

۱۴) از باکون اندیشیده‌اید که ما «انسان‌ها» برای چه آفریده شده‌ایم و «هدف» از زندگی ما در این جهان چیست؟
با انسان‌ها آفریده شده‌ایم تا به شناختی نسبی از خداوند و قرب الهی دست یابیم و با اجرای دستورات خداوند در قرآن کریم و تفسیر مفسرین (ع) و عبادت و بندگی خداوند به سعادت و خوشبختی ابدی دست یابیم.

سؤال متن

۱۶) کدام انتخاب درست و همسو با میل بی‌نهایت طلب انسان است و کدام یک این گونه نیست؟
انتخاب هدف‌های اصلی و پایان‌ناپذیر، انتخابی درست و انتخاب هدف‌های فرعی و پایان‌پذیر نادرست است.

فعالیت کلاسی

۱۶) به نظر شما منشأ این اختلاف‌ها در انتخاب هدف چیست؟
منشأ تمام اختلاف‌ها در نوع اندیشه و نگرش انسان است.

سؤال متن

۱۶) در میان هدف‌ها، برترین، کامل‌ترین و ارزشمندترین هدف کدام است؟
برترین و کامل‌ترین و ارزشمندترین هدف، خداوند متعال و بندگی و عبادت اوست.

بررسی

۱۷) چند نمونه از اهداف فرعی (پایان‌پذیر) و چند نمونه از اهداف اصلی (پایان‌ناپذیر) را با کمک دوستان خود بیان کنید.
اهداف پایان‌پذیر: موفقیت درسی، پیشرفت شغلی، کسب ثروت و مال و کسب جاه و مقام و...
اهداف پایان‌ناپذیر: بندگی خداوند، رسیدن به کمال و سعادت، محبت به دیگران و...

سؤال متن

۱۷) چه هدفی می‌تواند با ارزش‌تر از انتخاب خداوند به عنوان غایت و مقصد زندگی باشد؟
هیچ هدفی جز خداوند متعال نمی‌تواند غایت و مقصد زندگی انسان باشد.
چه کسی جز او می‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند؟
هیچ‌کس و هیچ چیزی، توانایی سیراب کردن روح پایان‌ناپذیر انسان را ندارد.

اندیشه و تحقیق

۲۰) تفاوت‌هایی که در چگونگی رسیدن انسان به هدف، با موجوداتی همچون حیوان و گیاه وجود دارد، بیان کنید.
۱) انسان خود باید هدف خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد، در حالی که گیاهان و حیوانات به صورت طبیعی و غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند. (۲) انسان بی‌نهایت طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است؛ هدف‌هایی که پایان‌نیابد و تمام نشود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند؛ چنان‌که گویی راهشان پایان یافته است.
۲- علت انتخاب هدف‌های مختلف در بین انسان‌ها چیست؟
علت اصلی اختلاف در انتخاب هدف‌ها، ریشه در نوع اندیشه انسان دارد.

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)
۱- با نگرش به دنیای انسان‌ها با چگونه دنیایی مواجه می‌شویم؟
الف) ساده و بی‌آلایش (ب) حیرت‌انگیز
ج) مملو از بیماری‌های روحی (د) همواره سعادتمند
۲- ریشه اختلاف انسان‌ها در انتخاب هدف چیست؟
الف) نوع روش (ب) نوع اطرافیان
ج) نوع دوستان (د) نوع اندیشه

بودن خلقت آنهاست.
می‌رود.

ب) جاهای حالی را کامل کنید. (۱)

۳- حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای

۴- هرکس با بیش و نگرش خاص خود به سراغ

ج) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)

۵- چرا فکر می‌کنیم که در پس خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی وجود دارد؟

۶- هدف از گام نهادن انسان در این دنیا چیست؟

د) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۷- به چه دلیل در عقل و خرد کسانی که از لوازم خود درست استفاده نکنند شک می‌کنیم؟ (۱)

۸- به چه علت پاسخ به سؤال در مورد هدف آفرینش و هدف زندگی، بسیار مهم و حیاتی است؟ (۲)

۹- با ذکر یک مثال انواع هدف زندگی را نام ببرید. (۲)

۱۰- عبادت را تعریف کنید. (۱)

۱۱- نتیجه بندگی چیست؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ گزینه (ب) (۰/۵) ۲ گزینه (د) (۰/۵) ۳ هدفدار (۰/۵) ۴ هدفی (۰/۵) ۵ زیرا خالق آنها خدایی حکیم است که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد. (۰/۵) ۶ فرصتی برای رسیدن به هدف (بندگی و عبادت خدا) (۰/۵) ۷ زیرا وسایل با آن همه امکانات و هزینه برای هدف خاصی ساخته شده‌اند (۰/۵) و به‌کارگیری آنها در کارهای دیگر، هدر دادن و اتلاف سرمایه است. (۰/۵) ۸ زیرا این خطر وجود دارد که در صورت ندانستن هدف، زندگی خود را به اشتباه صرف کارهایی بکنیم (۰/۵) که برای آنها خلق نشده‌ایم و سرمایه‌ای را از دست بدهیم (۰/۵) که نه ارزش آن قابل مقایسه با ابزار دنیوی است (۰/۵) و نه امکان به دست آوردن مجدد آن وجود دارد. (۰/۵) ۹ الف) هدف‌های اصلی: هدف‌های پایان‌ناپذیر و همیشگی مانند خیرخواهی نسبت به دیگران (۱) ب) هدف‌های فرعی: هدف‌ها و دل‌بستگی‌های پایان‌پذیر مثل مال و ثروت. (۱) ۱۰ براساس تعالیم دین اسلام، هر حرکت و عملی که برای کسب رضایت خداوند (۰/۵) و براساس معیارهای دینی صورت گیرد، عبادت است. (۰/۵) ۱۱ بندگی باعث می‌شود انسان شایسته دریافت لطف و رحمت ویژه خداوند شود (۰/۵) و به زندگی سعادت‌مندانه در دنیا و آخرت برسد. (۰/۵)

پر پرواز

مناهیم آموزش

هدف درس: آشنایی با ویژگی‌های انسان و تأثیر آن در سرنوشت او، شناخت فضیلت و اوصاف انسان در قرآن، تبیین سرمایه‌های رشد و عوامل سقوط انسان، درک ضرورت خودشناسی و تأثیر آن در برنامه زندگی قرآن کریم هدف خلقت انسان را، عبودیت بیان کرده است. رشد و کمال انسان جز با گام برداشتن به سوی این هدف میسر نمی‌شود. اولین گام برای حرکت انسان، شناخت خود انسان (خودشناسی) است یعنی شناخت سرمایه‌ها، توانایی‌ها و استعدادها و همچنین شناخت موانع حرکت انسان در مسیر عبودیت. خودشناسی سودمندترین دانش‌هاست.

- ۱) قوه تعقل
  - ۲) قوه اختیار و انتخاب
  - ۳) نفس لوامه (وجدان)
  - ۴) پیامبران و پیشوایان
- سرمایه‌های انسان

خداوند با دادن نعمت‌های مادی و معنوی به انسان، او را گرامی داشته و به او کرامت بخشیده و بر بسیاری از مخلوقات برتری داده است. عوامل حرکت در مسیر هدف

- ۱) شناخت انسان و سرمایه‌هایش
- ۲) توجه و بهره‌گیری از آن سرمایه‌ها

هدف و مسیر حرکت هرکس با توانایی‌ها و سرمایه‌هایش هماهنگی دارد.

۱) نفس اماره (فرمان دهنده به بدی‌ها)
 ۲) شیطان (ابلیس)

حضرت علی (ع): «دشمن‌ترین دشمن تو، همان نفسی است که در درون توست.»

- ۱) زیبا و لذت بخش نشان دادن گناه
 ۲) سرگرم کردن به آرزوهای سراب گونه دنیایی
 ۳) عاقل کردن از خدا و یاد او
 ۴) ایجاد کینه و دشمنی میان مردم

واژگان

اللّٰؤَامِيَةُ:	ملامت کننده	فُجُورًا:	بدکاری
الْهَمَامُ:	به او الهام کرد	كُفُورًا:	ناسپاس
سَوَّأَهَا:	سامانش بخشید	لَا أُقْسِمُ:	سوگند
شَاكِرًا:	سپاسگزار	هَدِيْنًا:	به او نشان دادیم

پیام قرآنی

وَاِنْ خَرَيْتَ الشَّيْبَانَ اِمَّا شَاكِرًا وَاِمَّا كَفُورًا: (انسان: ۳)

اگرچه ما راز را به او نشان دادیم یا سپاسگزار خواهد بود یا ناسپاس.

پیام: هدایت برای انسان‌ها یکسان ارائه می‌شود حال برخی سپاسگزارند و برخی بسیار ناسپاس.

وَالنَّفْسُ وَ مَا سَوَّأَهَا فَاَنْقَضَهَا فُجُورًا وَ تَقْوَاهَا: (شمس: ۷ و ۸)

سوگند به نفس و آن که سامانش بخشید آن گاه بدکاری و تقوایش را به او الهام کرد.

پیام: خداوند برای انسان الهام شدن کارهای خوب و بد به نفس را بیان کرده است.

وَلَا اُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللّٰؤَامِيَّةِ: (قیامت: ۲)

سوگند به نفس ملامت کننده.

پیام: اهمیت نفس ملامتگر که انسان مؤمن را در مقابل عصیان‌ش سرزنش می‌کند.

سؤال متن

خداوند متعال چه جایگاهی برای انسان در نظام هستی قائل است؟

خداوند انسان را کرامت بخشیده و او را خلیفه و جانشین خود در زمین قرار داده و بر بسیاری از مخلوقات برتری داده است.

برای رسیدن انسان به هدفش چه توانایی‌هایی در وجود او قرار داده است؟ خداوند متعال برای آنکه انسان بتواند مسیر رشد خود را طی کند و به هدف نهایی خود برسد سرمایه‌هایی از جمله پیامبران و پیشوایان، قدرت تعقل و اندیشه، قدرت اراده اختیار، قدرت تشخیص خیر و نیکی از بدی و زشتی و قدرت گرایش انسان به نیکی‌ها را در اختیارش قرار داده است.

مهم‌ترین موانع بندگی انسان و رسیدن انسان به کمالات و زیبایی‌ها چه چیزهایی است؟

۱- نفس اماره (عامل درونی) ۲- شیطان (عامل بیرونی)

سؤال متن

نام این توانایی چیست؟ قوه تعقل

برای این ویژگی، نام مناسبه اختیار، کسب، قضا، قضاوت، اختیار

سؤال متن

برای این ویژگی، نام مناسب انتخاب کنید؛ نفس لؤامه نام دیگر این عامل دروش را بنویسید؛ وجدان اگر هدف از خلقت ما خوردن، خوابیدن و خوش بودن در این دنیای چند روزه بود، آیا به سرمایه‌هایی همچون عقل و وجدان و پیامبران نیاز داشتیم؟ خیر، زیرا نیازهای اولیه اختصاص به حیوانات دارد و اگر انسان صرفاً به خوردن، خوابیدن و خوش بودن توجه داشته باشد با حیوانات تفاوتی نخواهد داشت و عقل و وجدان و پیامبران اختصاص به نوع انسان دارند.

سؤال متن

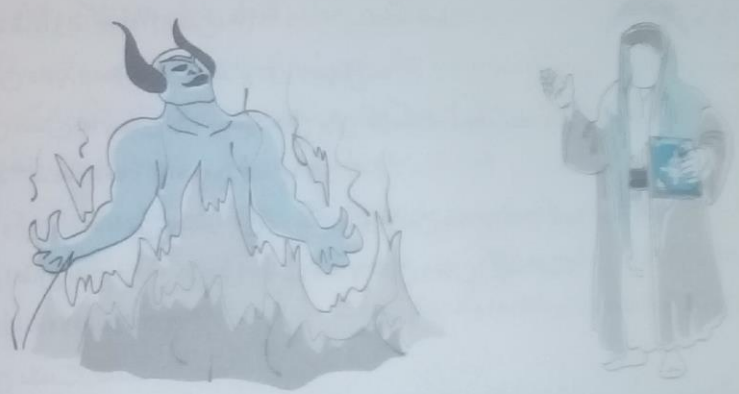
نام این دشمن چیست؟ شیطان

اندیشه و تحقیق

- ۱- سرمایه‌های انسان که او را بر موجودات دیگر برتری می‌دهد، کدام‌اند؟ قوه تعقل، قوه انتخاب و اختیار، سرشت خداشناس، نفس لؤامه (وجدان)، هدایت الهی، کرامت و ...
- ۲- آیا وجود شیطان مانع اختیار و اراده ما در تصمیم‌گیری‌ها می‌شود؟ خیر، شیطان تنها تحریک‌کننده و دعوت‌گر انسان به بدی است و قدرت دخالت در تصمیم‌گیری انسان‌ها را ندارد، عامل اصلی انحراف، خود انسان است.

پیشنهاد

تصویری طراحی کنید که انسان را میان دو دعوت نشان دهد: دعوت پیامبران الهی و دعوت شیطان وسوسه‌گر.

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱نمره)

۱- شیطان معمولاً انسان را از راه‌هایی به نافرمانی از خدا وسوسه می‌کند. به جز راه

الف) ایجاد دشمنی و کینه میان افراد
 ب) آراستن و زیبا نشان دادن دنیا
 ج) سرگرم کردن انسان به آرزوهای دور و دراز دنیایی
 د) غافل کردن او از یاد خدا و کارهایی که او را به یاد خدا می‌اندازد.

۲- قرآن کریم هدف خلقت را کدام یک از گزینه‌های زیر اعلام کرده است؟

الف) عبودیت
 ب) رشد
 ج) کمال انسان
 د) رستگاری

ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)

۳- سودمندترین دانش‌ها، _____ است.

۴- خداوند با دادن نعمت‌های مادی و معنوی به انسان، به او _____ داده است.

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)

۵- معنای لغوی نفس اشاره چیست؟

۶- گام دوم برای حرکت به سوی هدف خلقت چیست؟

(سراسری زبان - ۸۶)

۲۹ پاینده هم را نفس - تجرایی (دوره دوم متوسطه)

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۷- نفس اشاره را تعریف کنید. (۱)
- ۸- سرمایه‌های انسان را نام ببرید. (۴ مورد) (۲)
- ۹- موانع رسیدن به هدف را نام ببرید. (۱)
- ۱۰- شیطان معمولاً از چه راه‌هایی انسان را فریب می‌دهد؟ (۲ مورد) (۲)
- ۱۱- رشد و کمال انسان از چه راهی میسر می‌شود؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ب) (۰/۵) ۲- گزینه (الف) (۰/۵) ۳- خودشناسی (۰/۵) ۴- کرامت (۰/۵) ۵- فرمان دهنده به بدی‌ها (۰/۵)
- ۶- بهره‌گیری از سرمایه‌ها (۰/۵) ۷- میل سرکشی که در درون انسان طغیان می‌کند و وی را به گناه فرا می‌خواند. (۱)
- ۸- ۱- قوه تعقل (۰/۵) ۲- قوه اختیار و انتخاب (۰/۵) ۳- نفس لوامه (۰/۵) ۴- پیامبران و پیشوایان (۰/۵) ۹- ۱- نفس انزله (۰/۵) ۲- شیطان (۰/۵) ۱۰- ۱- سرگرم کردن با آرزوهای سراب گونه دنیایی (۱)، ۲- ایجاد کینه و دشمنی میان مردم (۱)
- ۱۱- رشد و کمال انسان و در نتیجه رستگاری او جز با گام برداشتن به سوی عبودیت میسر نمی‌شود. (۱)

پنجره‌ای به روشنایی

ساجد آفرین

هدف درس: مقایسه دیدگاه‌های اعتقاد به معاد یا انکار آن و آشنایی با پیامدهای این دیدگاه‌ها
ما برای استفاده از سرمایه‌های انسانی فرصت محدودی داریم. فرصتی که با مرگ انسان پایان می‌یابد. مرگ، گریزناپذیرترین
حادثه در زندگی انسان است.

تو دیدگاه در برخورد با مرگ

- (۱) اعتقاد به معاد
- (۲) انکار معاد

از دیدگاه معتقدان به معاد

- (۱) بعد جسمانی: مانند سایر اجسام و مواد، دائم در حال تغییر و دگرگونی است و سرانجام فرسوده و متلاشی می‌گردد.
- (۲) بعد روحانی (غیرجسمانی): تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد، متلاشی نمی‌شود و بعد از مرگ بدن، باقی می‌ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی‌دهد.

اندام آفریده می‌شود، سپس روح دمیده می‌شود.

پیامبران الهی و بیرون آنان مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی‌پندارند بلکه آن را غروبی برای جسم و تن انسان و طلوعی
برخشان‌تر برای روح انسان می‌دانند.

مرگ، آدمی را از یک هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل می‌کند.

بسیار خدا (ص) می‌فرماید: «برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل
می‌شوید.» و همچنین ایشان باهوش‌ترین مؤمنان را کسانی می‌دانند که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.

پیامبر (ص) می‌فرماید: «مردم [در این دنیا] در خوابند، هنگامی که بیدار می‌شوند».

پیامدهای اعتقاد به معاد

- (۱) بیرون آمدن زندگی از بن‌بست و باز شدن پنجره امید و روشنائی به روی انسان و ایجاد شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار در زندگی
- (۲) نهراسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در راه خدا

عقل معتقد به معاد می‌داند که هیچ‌یک از کارهای نیک او در آن جهان بی‌پاداش نمی‌ماند.

پیامبران خداپرستان از مرگ به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می‌کنند بنابراین آنان از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا
در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها، با اندوخته‌ای کامل‌تر خدا را ملاقات کنند.

انسان با نگاه باعث می‌شود دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر شود و شجاعت به مرحله عالی آن برسد.

پیامبر (ص) می‌فرماید: «من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز تنگ و خواری نمی‌بینم».

دیدگاه متکبران معاد: برای انسان حقیقتی جز جسم و تن او قائل نیستند، با فرا رسیدن مرگ انسان و نابودی جسم او، پرونده او را برای همیشه می‌بندند. در این دیدگاه، مرگ پایان زندگی است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می‌شود و حیات او پایان می‌یابد و رهسپار نیستی می‌شود.

- ۱) همین زندگی چند روزه نیز برایش بی‌ارزش می‌شود.
- ۲) به یأس و ناامیدی دچار می‌شوند.
- ۳) شادابی و نشاط زندگی را از دست می‌دهند.
- ۴) از دیگران کناره‌گیری می‌کنند.
- ۵) به انواع بیماری‌های روحی دچار می‌شوند.
- ۶) برای تسکین خود و فرار از ناراحتی، در راه‌هایی قدم می‌گذارند که روزبه‌روز بر سرگردانی و یأس آنها می‌افزاید.
- ۷) راه فراموش کردن و غفلت از مرگ را پیش می‌گیرند.
- ۸) خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده تلخی را که انتظار دارند، فراموش کنند.

پیامدهای انکار معاد

واژگان

خوف:	بیم، ترس	لَهو:	سرگرمی
الدَّهر:	روزگار	نَحیا:	زنده می‌شویم.
کانوا یَعْلَمونَ:	می‌دانستند	یَظُنونَ:	خیال آنان است.
لَعیب:	بازی	یُهْلِكُ:	نابود می‌کند

پیام قرآنی

«وَمَا ضَلَّهَ الضَّيَالَةُ الدُّنْيَا إِلَّا هُوَ وَ لَعِبٌ وَ اِرْحَ الدَّارِ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْخَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ»: (عنکبوت: ۶۴)

ترجمه: این زندگی دنیا، جز سرگرمی و بازی نیست و سرای آخرت، زندگی حقیقی است اگر می‌دانستند.

پیام آیه: زندگی حقیقی، زندگی آخرت است که باقی است و فانی نیست.

«... مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ»: (مائده: ۶۹)

ترجمه: ... کسانی که به خداوند یگانه و روز جزا ایمان بیاورند، و کار نیک انجام دهند، نه ترسی بر آنهاست، و نه اندوهگین خواهند شد.

پیام آیه: چیزی که در جلب سعادت دخالت دارد ایمان به خدا و روز جزا و عمل صالح است.

«وَ قَالُوا مَا حِجَّ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا كُنَّا إِلَّا لَدَهْرٍ وَ مَا كُنْهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنَّ هُمْ إِلَّا يَظُنونَ»: [جاثیه: ۲۴]

ترجمه: کافران گفتند: زندگی و حیاتی جز همین زندگی و حیات دنیایی ما نیست هموار. [آیروصی از ما] می‌میریم و [آیروصی] زنده می‌شویم و ما را فقط گذشت روزگار نابود می‌کند. البته این سخن را از روی علم نمی‌گویند بلکه فقط ظن و خیال آنان است.

پیام آیه: معاد حتماً اتفاق می‌افتد و متکبران معاد دلیلی بر رد معاد ندارند.

سؤال متن

۳۴

چه سرانجامی در انتظار انسان است؟ سرای آخرت که در آن به حساب انسان می‌رسند، اگر نوبی کرده باشد به پاداش می‌رسد و اگر بدی کرده باشد جزای آن را خواهد دید.

آیا واقعاً پس از امروز، فردایی در کار است؟ بله، شواهد عقلی و نقلی حکایت از اتفاق افتادن معاد دارند.

اگر فردایی وجود دارد، چگونه است؟ در آن به حساب انسان‌ها می‌رسند و او را باتوجه به اعمالش راهی بهشت یا جهنم می‌کنند.

سؤال متن

۳۵

چه سرنوشتی در انتظار اوست؟ آخرت.

آیا یکباره راهی دیار فنا و نیستی می‌شود؟ خیر.

اگر بعد از مرگ، جهان دیگری در کار است و آدمی با مرگ نیست و نابود نمی‌شود. در آنجا چه سرنوشتی خواهد داشت؟ پس از بروج، قیامت فرا می‌رسد و به حساب و کتاب انسان می‌رسند و اگر صالح باشد به بهشت می‌رود و از نعمت‌های آن بهره می‌برد و اگر گناهکار باشد راهی جهنم شده و از عذاب الهی رنج می‌برد.

فعالیت کلاسی

۳۹

آیا گروهی که راه بی‌توجهی و غفلت از مرگ را پیش می‌گیرند، شیوه‌ی درستی را انتخاب کرده‌اند؟ چرا؟ خیر، زیرا این افراد فقط به خود آسیب می‌رسانند و زندگی خود را نابود می‌کنند و عمر خود را بیهوده سپری می‌کنند. این غفلت و فراموشی آنها از مرگ، اصل مطلب که همان حقیقت مرگ است را دستخوش تغییر و دگرگونی نخواهد کرد.

اندیشه و تحقیق

۴۰

۱- چرا برخی از افراد با اینکه می‌گویند آخرت را قبول دارند و از لحاظ فکری آن را پذیرفته‌اند، تلاش چندانی برای آن جهان نمی‌کنند و در زندگی خود به گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی آخرتی در پیش نیست؟ زیرا ایمانشان و باور قلبی‌شان کامل نشده و دوستی خداوند در دل‌هایشان قرار نگرفته است. به همین دلیل به گونه‌ای عمل می‌کنند که گویی آخرتی در پیش نیست.

۲- آیا توجه به آخرت، لزوماً بی‌توجهی به دنیا و عقب‌ماندگی را در پی دارد؟ خیر، زیرا توجه به آخرت به مفهوم دوری از دنیا نیست و انسان از مادیات برای رسیدن به کمال استفاده می‌کند و خود را برای آخرت مهیا می‌سازد اما دل‌بستن به دنیا ارتباط معنوی با خداوند را قطع می‌کند.

پیشنهاد

۴۰

به آثار و زندگی یکی از شهدای دفاع مقدس مراجعه کنید و ببینید که آنان درباره‌ی زندگی و مرگ چگونه می‌اندیشیدند. انگیزه‌ی شهادت‌طلبی آنها چه بوده است؟

وسیت‌نامه‌ی دانش‌آموز شهید محمود ناظری:

پدرجان من عقیده دارم به فرموده‌ی امام و روح خدا، اگر بکشیم یا کشته شویم در هر دو حال پیروزیم، من زندگی زیر بار ظلم را قبول نخواهم کرد و مرگ سرخ را بر این زندگی ترجیح می‌دهم.

به من الهام شد که به آرزوی دیرینه‌ام، شهادت، خواهم رسید اما افسوس می‌خورم که ۱۸ سال از عمرم می‌گذرد و هنوز اندر خم یک کوچه‌ام.

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه‌ی درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

۱- «الهیون» که مرگ را پایان زندگی نمی‌دانند و آن را پلی برای انتقال از مرحله‌ای به مرحله‌ی دیگر می‌دانند، از خداوند، عمر طولانی طلب می‌کنند تا

(سراسری زیان - ۹۱، با تغییر)

الف) با تلاش بیشتر در راه خدا و خدمت به انسان، اندوخته کامل‌تری به دست آورند.

ب) کفه متعادل دنیا و آخرت را در هم سنگ جلوه دادن آن دو، به مضمه ظهور برسانند.

ج) به دنیاپرستان بفهمانند که اعتقاد به عالم پس از مرگ، مناقات با دل سپردن به دنیا ندارد.

د) راه نیک‌بختی را برای آیندگان، هموار کنند و اثبات کنند که عبادت به جز خدمت خلق نیست.

۲- کدام بُعد انسان آگاهی و حیات خود را از دست نمی‌دهد؟

الف) بعد غیر روحانی   ب) بعد روحانی   ج) بعد غیر جسمانی   د) موارد ب و ج

ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)

۳- انسان برای استفاده از سرمایه‌ها فرصت دارد.

۴- از دیدگاه انکار معاد، مرگ است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می‌شود.

- ۶- به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
- ۵- کدام عامل سبب می‌شود که دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر شود؟
- ۷- چه کسانی مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی‌پندارند؟
- ۸- به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
- ۷- دو پیامد اعتقاد به معاد را بیان کنید. (۲)
- ۸- چهار پیامد انکار معاد را بیان کنید. (۴)
- ۹- توضیح دهید که آیا ممکن است آثار و پیامدهای انکار معاد، گریبان کسانی را که معاد را قبول دارند هم بگیرد؟ (۲)
- ۱۰- امام حسین (ع) در مواجهه با دو راهی ذلت و شهادت چه فرمودند؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه الف (۰/۵) ۲- گزینه د (۰/۵) ۳- محدودی (۰/۵) ۴- پایان زندگی (۰/۵) ۵- نترسیدن خداپرستان از مرگ (۰/۵) ۶- پیامبران الهی و پیروان آنان (۰/۵) ۷- ۱- با این دیدگاه، زندگی از بن بست بیرون می‌آید و پنجره امید و روشنایی به روی انسان باز می‌شود و شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار، زندگی را فرا می‌گیرد. (۱) ۲- انسان دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است. (۱) ۸- ۱- همین زندگی چند روزه نیز برایشان بی‌ارزش می‌شود (۰/۵) ۲- ایشان به یاس و ناامیدی دچار می‌شوند. ۳- شانابی و نشاط زندگی را از دست می‌دهند (۰/۵) ۴- از دیگران کناره‌گیری می‌کنند (۰/۵). ۹- بله، اگر قبول معاد به ایمان و باور قلبی تبدیل نشده باشد (۰/۵) آثار و پیامدهای انکار معاد گریبان این افراد را خواهد گرفت (۰/۵) این افراد به دلیل فرو رفتن در هوس‌ها، دنیا را معبود و هدف خود قرار می‌دهند و از یاد آخرت غافل می‌شوند (۰/۵) و از این رو، زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با مستکبران معاد ندارد. (۰/۵). ۱۰- من مرگ را جز سعادت، و زندگی با ظالمان را جز تنگ و خواری نمی‌بینم. (۱)

آینده روشن

سخن‌آموز

هدف درس: تبیین دلایل ضرورت معاد و امکان معاد جسمانی پیامبران الهی، مرگ را گذرگاهی به حیات برتر در جهان آخرت می‌دانند.

سرلوحه پیامبران } (۱) توحید و یکتاپرستی
 } (۲) معاد

واکنش انسان‌ها در مقابل دعوت } (۱) گروهی به جهان آخرت ایمان آوردند.

به ایمان به جهان آخرت } (۲) گروهی وجود جهان دیگر را بعید دانسته و آن را انکار کردند.

قانون عقل: «دفع خطر احتمالی، لازم است.»

پیامبران که غافل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده‌اند، با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر داده و نسبت به آن هشدار داده‌اند. لازمه ایمان به خدا، ایمان به آخرت است و در قرآن کریم نیز بعد از توحید و یکتاپرستی، درباره‌ی هیچ موضوعی به اندازه‌ی معاد سخن گفته نشده است.

- (۱) اشاره به پیدایش نخستین انسان
 (۲) اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان مانند ماجرای غزیر
 (۳) اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت مانند بهار
- (۱) حکمت الهی: خدای حکیم کار عبث و بیهوده انجام نمی‌دهد.
 (۲) عقل الهی: خداوند عادل است و جهان را بر عدل استوار ساخته است.

یکی از عقل انکار معاد، سنجش معاد با قدرت محدود انسان است و چون آن را امری بعید می‌یابند، به انکار آن می‌پردازند.

دلایل عدم امکان تحقق } (۱) پاداش بسیاری از اعمال، مانند شهادت در راه خدا، در دنیا امکان‌پذیر نیست.
 } (۲) محاربات بسیاری از کسانی که به دیگران ستم کرده‌اند در این دنیا عملی نیست.

واژگان

بیهوده	عَبَثًا:	راستگوتر	أَصْدَقُ:
جمع فاجر (بدکاران)	فَجَّارًا:	آیا پنداشته اید	أَفْخِسْتُمْ:
قطعا شما را جمع می کند	لَيَجْمَعَنَّكُمْ:	یا	أَمْ:
تباهکاران	مُفْسِدِينَ:	شک	زَيْبٌ:

پیام قرآنی

وَاللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي الْمَيِّتَ وَيُمِيتُ الْحَيَّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُدْخِلُ مَن يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ (سوره انعام: ۸۷)

ترجمه: خداوند کسی است که هیچ خدایی جز او نیست او قطعاً شما را در روز قیامت جمع می کند که شکی در [وقوع آن] نیست و چه کسی در سخن از خدا راستگوتر است؟

پیام آیه: مبدأ و معاد دست خداست و قیامت حتماً محقق می شود و در روز قیامت، همه برای حسابرسی جمع می شوند.

«أَفْخِسْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ» (مؤمنون: ۱۱۵)

ترجمه: آیا شما را گردید شما را بیهوده آفریده ایم، و به سوی ما بازگردانده نمی شوید؟

پیام آیه: آفرینش انسان امری حکیمانه است و بازگشت همه به سوی خداست.

«مَنْ نَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقَائِمَةَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَضَعُ الْمَوَازِينَ كَافَّةً» (ص: ۲۷ و ۲۸)

ترجمه: آیا ما آنها را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند تا تهاکاران یکسان قرار خواهیم داد؟ آیا متقین را مانند ناپاکی و بدکاران قرار خواهیم داد؟

پیام آیه: عدل الهی اقتضا می کند که در دنیا هر دو گروه مؤمن و فاسق به یک اندازه مجزه می برند پس حتماً باید آخرت باشد که با هرکس به استحقاقش رفتار شود.

۴۴

سؤال متن

پیامبران الهی، با چه دلایلی امکان معاد را اثبات می کردند؟

پیدایش نخستین انسان، نمونه هایی از زنده شدن مردگان، نظام مرگ و زندگی در طبیعت مانند بهار.

با چه استدلال هایی ضرورت معاد را تبیین می نمودند؟ حکمت الهی، عدل الهی

۴۵

سؤال متن

اگر با خبری مواجه شویم که از قطعی ترین خبرهاست، با آن چگونه برخورد می کنیم؟

به آن خبر توجه مخصوصی نشان می دهیم و به راحتی از کنار آن عبور نمی کنیم.

اگر به فرض در اثبات معاد، هیچ دلیلی جز همین خبر پیامبران نداشته باشیم، تکلیف ما در برابر این خبر چیست؟

چون پیامبران عاقل ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده اند تکلیف ما اعتماد به آنان و پذیرش و ایمان به معاد است.

چگونه می توانیم وقتی که پای سعادت یا شقاوت ابدی ما در میان است، با بی توجهی از کنار این خبر بگذریم؟ یا توجه

به آنکه پیامبران عاقل ترین و راستگوترین مردمان تاریخ اند و پیش گویی های ایشان به حقیقت پیوسته است و ما می دانیم که

پیش بینی صرفاً در اختیار خداست و این قدرت را خداوند در اختیار آنان نهاده است لذا عاقلانه به نظر می رسد که هر هتداری از

جنب ایشان پذیرفته و مورد توجه قرار گیرد تا دچار عقوبت اخروی نگردیم.

۴۷

فعالیت کلاسی

به نظر شما چرا خداوند در این آیات برای اثبات قدرت الهی به خلق سرانگشتان اشاره می کند؟ اثر انگشت خود یک

مجرب است زیرا حتی دوقلوهای همسان دارای اثر انگشت یکسان نیستند و در اینجا خداوند می فرماید ما هر انسانی را دقیقاً

سازیم که بوده می آفرینیم و نه شبیه دیگری حتی سرانگشتان او را.

سؤال متن

۴۸

آیا این کار با حکمت خداوند سازگار است؟ خیر. زیرا خداوند از آفرینش موجودات و انسان هدفی داشته است. دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه‌ها در درون ما چه بوده است؟ این که انسان در روز قیامت از این استعدادها و سرمایه‌ها که در دوره حیات در اختیارش بوده، نفع ببرد و راهی بهشت شود. و حکمت الهی به اثبات برسد. ما که از همان ابتدا خاک بودیم، پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ با توجه به آنکه خداوند کار بیهوده انجام نمی‌دهد. پس قطعاً از آفرینش انسان مقصودی داشته و با قرار دادن استعدادهایی در درون او هدفی متعالی را دنبال می‌کرده است. آیا برای اساس آفرینش انسان و جهان بی‌هدف و عبث نخواهد بود؟ بله. اما خداوند حکیم کار بی‌هدف انجام نمی‌دهد.

اندیشه و تحقیق

۵۰

۱- تعدادی از کارهای نیک و تعدادی از گناهان را که در این دنیا قابل پاداش و مجازات نباشند، ذکر کنید.

کارهای نیک	گناهان
۱- ساخت مدرسه و بیمارستان	۱- فرمان و اجرای قتل عام
۲- نجات انسان	۲- سرقت از بیت‌المال
۳- کمک به یتام و مستمندان	۳- خوردن مال حرام

۲- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث امکان معاد می‌پردازند، بیان کنید.

- ۱) اشاره به پیدایش نخستین انسان: همانگونه که خداوند قادر است انسان را در آغاز خلق کند، می‌تواند بار دیگر نیز او را زنده کند.
- ۲) اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان مانند: داستان عزیز (ع)

پیشنهاد

۵۰

در آیات ۴۵ تا ۴۸ واقعه، ۵ قیامت و ۱۱ و ۱۲ مَظْفَیْن تأمل کنید و ببینید چه زمینه‌ها و انگیزه‌هایی سبب انکار معاد می‌شود. ۱- خوشگذرانی ۲- اصرار بر تخلف از فرامین الهی ۳- شک در معاد برای خود و دیگران ۴- میل به گناه دائمی ۵- ستمگری و گناهکاری

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

- ۱- با توجه به آیه شریفه: «أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ» الهی مستفاد می‌گردد. (سراسری فنی حرفه‌ای - ۸۶)
  - الف) ضرورت - عدل   ب) امکان - عدل   ج) امکان - حکمت   د) ضرورت - حکمت
- ۲- پیامبران پس از ایمان به خداوند چه موضوعی را بیشتر مطرح کرده و آن را لازمه ایمان به خدا دانستند؟
  - الف) ایمان به امامت   ب) ادای قرایض دینی   ج) ایمان به آخرت   د) جهاد در راه خدا
 ب) جاهای حالی را کامل کنید. (۱)
- ۳- پیامبران با قاطعیت کامل از وقوع خیر داده و نسبت به آن هشدار داده‌اند.
- ۴- بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر بودن آن نیست.
- ج) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
  - ۵- چه کسانی عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده‌اند؟
  - ۶- در قرآن کریم بعد از بکتاپرستی به چه موضوعی بیش از سایر موضوعات پرداخته شده است؟
 د) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
- ۷- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث ضرورت معاد می‌پردازد را بیان کنید. (۲)
- ۸- حکیم را تعریف کنید. (۱)
- ۹- چرا خداوند حکیم، کار عبث و بیهوده انجام نمی‌دهد؟ (۱/۵)
- ۱۰- توضیح دهید که چرا زندگی انسان در دنیا، امکان تحقق عدل الهی را ندارد؟ (۲/۵)

سؤال متن

۴۸

آیا این کار با حکمت خداوند سازگار است؟ خیر. زیرا خداوند از آفرینش موجودات و انسان هدفی داشته است. دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه‌ها در درون ما چه بوده است؟ این که انسان در روز قیامت از این استعدادها و سرمایه‌ها که در دوره حیات در اختیارش بوده، نفع ببرد و راهی بهشت شود. و حکمت الهی به اثبات برسد. ما که از همان ابتدا خاک بودیم، پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ با توجه به آنکه خداوند کار بیهوده انجام نمی‌دهد. پس قطعاً از آفرینش انسان مقصودی داشته و با قرار دادن استعدادهایی در درون او هدفی متعالی را دنبال می‌کرده است. آیا برای اساس آفرینش انسان و جهان بی‌هدف و عبث نخواهد بود؟ بله. اما خداوند حکیم کار بی‌هدف انجام نمی‌دهد.

اندیشه و تحقیق

۵۰

۱- تعدادی از کارهای نیک و تعدادی از گناهان را که در این دنیا قابل پاداش و مجازات نباشند، ذکر کنید.

کارهای نیک	گناهان
۱- ساخت مدرسه و بیمارستان	۱- فرمان و اجرای قتل عام
۲- نجات انسان	۲- سرقت از بیت‌المال
۳- کمک به یتام و مستمندان	۳- خوردن مال حرام

۲- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث امکان معاد می‌پردازند، بیان کنید.

- ۱) اشاره به پیدایش نخستین انسان: همانگونه که خداوند قادر است انسان را در آغاز خلق کند، می‌تواند بار دیگر نیز او را زنده کند.
- ۲) اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان مانند: داستان عزیز (ع)

پیشنهاد

۵۰

در آیات ۴۵ تا ۴۸ واقعه، ۵ قیامت و ۱۱ و ۱۲ مَظْفَین تأمل کنید و ببینید چه زمینه‌ها و انگیزه‌هایی سبب انکار معاد می‌شود. ۱- خوشگذرانی ۲- اصرار بر تخلف از فرامین الهی ۳- شک در معاد برای خود و دیگران ۴- میل به گناه دائمی ۵- ستمگری و گناهکاری

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

- با توجه به آیه شریفه: «أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ» الهی مستفاد می‌گردد. (سراسری فنی حرفه‌ای - ۸۶)
  - الف) ضرورت - عدل   ب) امکان - عدل   ج) امکان - حکمت   د) ضرورت - حکمت
- پیامبران پس از ایمان به خداوند چه موضوعی را بیشتر مطرح کرده و آن را لازمه ایمان به خدا دانستند؟
  - الف) ایمان به امامت   ب) ادای قرایض دینی   ج) ایمان به آخرت   د) جهاد در راه خدا
  - ب) جاهای حالی را کامل کنید. (۱)
- پیامبران با قاطعیت کامل از وقوع خیر داده و نسبت به آن هشدار داده‌اند.
  - ۴- بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر بودن آن نیست.
  - ج) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
- چه کسانی عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده‌اند؟
- در قرآن کریم بعد از بکتاپرستی به چه موضوعی بیش از سایر موضوعات پرداخته شده است؟
  - د) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث ضرورت معاد می‌پردازد را بیان کنید. (۲)
- حکیم را تعریف کنید. (۱)
- چرا خداوند حکیم، کار عبث و بیهوده انجام نمی‌دهد؟ (۱/۵)
- توضیح دهید که چرا زندگی انسان در دنیا، امکان تحقق عدل الهی را ندارد؟ (۲/۵)

سؤال متن

۴۸

آیا این کار با حکمت خداوند سازگار است؟ خیر. زیرا خداوند از آفرینش موجودات و انسان هدفی داشته است. دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه‌ها در درون ما چه بوده است؟ این که انسان در روز قیامت از این استعدادها و سرمایه‌ها که در دوره حیات در اختیارش بوده، نفع ببرد و راهی بهشت شود. و حکمت الهی به اثبات برسد. ما که از همان ابتدا خاک بودیم، پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ با توجه به آنکه خداوند کار بیهوده انجام نمی‌دهد. پس قطعاً از آفرینش انسان مقصودی داشته و با قرار دادن استعدادهایی در درون او هدفی متعالی را دنبال می‌کرده است. آیا برای اساس آفرینش انسان و جهان بی‌هدف و عبث نخواهد بود؟ بله. اما خداوند حکیم کار بی‌هدف انجام نمی‌دهد.

۵۰

اندیشه و تحقیق

۱- تعدادی از کارهای نیک و تعدادی از گناهان را که در این دنیا قابل پاداش و مجازات نباشند، ذکر کنید.

کارهای نیک	گناهان
۱- ساخت مدرسه و بیمارستان	۱- فرمان و اجرای قتل عام
۲- نجات انسان	۲- سرقت از بیت‌المال
۳- کمک به یتام و مستمندان	۳- خوردن مال حرام

۲- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث امکان معاد می‌پردازند، بیان کنید.

- ۱) اشاره به پیدایش نخستین انسان: همانگونه که خداوند قادر است انسان را در آغاز خلق کند، می‌تواند بار دیگر نیز او را زنده کند.
- ۲) اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان مانند: داستان عزیز (ع)

۵۰

پیشنهاد

در آیات ۴۵ تا ۴۸ واقعه، ۵ قیامت و ۱۱ و ۱۲ مَظْفَین تأمل کنید و ببینید چه زمینه‌ها و انگیزه‌هایی سبب انکار معاد می‌شود. ۱- خوشگذرانی ۲- اصرار بر تخلف از فرامین الهی ۳- شک در معاد برای خود و دیگران ۴- میل به گناه دائمی ۵- ستمگری و گناهکاری

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

- ۱- با توجه به آیه شریفه: «أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ» الهی مستفاد می‌گردد. (سراسری فنی حرفه‌ای - ۸۶)
  - الف) ضرورت - عدل   ب) امکان - عدل   ج) امکان - حکمت   د) ضرورت - حکمت
- ۲- پیامبران پس از ایمان به خداوند چه موضوعی را بیشتر مطرح کرده و آن را لازمه ایمان به خدا دانستند؟
  - الف) ایمان به امامت   ب) ادای قرایض دینی   ج) ایمان به آخرت   د) جهاد در راه خدا
 ب) جاهای حالی را کامل کنید. (۱)
- ۳- پیامبران با قاطعیت کامل از وقوع خیر داده و نسبت به آن هشدار داده‌اند.
- ۴- بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر بودن آن نیست.
- ج) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
  - ۵- چه کسانی عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده‌اند؟
  - ۶- در قرآن کریم بعد از بکتاپرستی به چه موضوعی بیش از سایر موضوعات پرداخته شده است؟
 د) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
- ۷- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث ضرورت معاد می‌پردازد را بیان کنید. (۲)
- ۸- حکیم را تعریف کنید. (۱)
- ۹- چرا خداوند حکیم، کار عبث و بیهوده انجام نمی‌دهد؟ (۱/۵)
- ۱۰- توضیح دهید که چرا زندگی انسان در دنیا، امکان تحقق عدل الهی را ندارد؟ (۲/۵)

سؤال متن

۴۸

آیا این کار با حکمت خداوند سازگار است؟ خیر. زیرا خداوند از آفرینش موجودات و انسان هدفی داشته است. دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه‌ها در درون ما چه بوده است؟ این که انسان در روز قیامت از این استعدادها و سرمایه‌ها که در دوره حیات در اختیارش بوده، نفع ببرد و راهی بهشت شود. و حکمت الهی به اثبات برسد. ما که از همان ابتدا خاک بودیم، پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ با توجه به آنکه خداوند کار بیهوده انجام نمی‌دهد. پس قطعاً از آفرینش انسان مقصودی داشته و با قرار دادن استعدادهایی در درون او هدفی متعالی را دنبال می‌کرده است. آیا برای اساس آفرینش انسان و جهان بی‌هدف و عبث نخواهد بود؟ بله. اما خداوند حکیم کار بی‌هدف انجام نمی‌دهد.

۵۰

اندیشه و تحقیق

۱- تعدادی از کارهای نیک و تعدادی از گناهان را که در این دنیا قابل پاداش و مجازات نباشند، ذکر کنید.

کارهای نیک	گناهان
۱- ساخت مدرسه و بیمارستان	۱- فرمان و اجرای قتل عام
۲- نجات انسان	۲- سرقت از بیت‌المال
۳- کمک به یتام و مستمندان	۳- خوردن مال حرام

۲- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث امکان معاد می‌پردازند، بیان کنید.

- ۱) اشاره به پیدایش نخستین انسان: همانگونه که خداوند قادر است انسان را در آغاز خلق کند، می‌تواند بار دیگر نیز او را زنده کند.
- ۲) اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان مانند: داستان عزیز (ع)

۵۰

پیشنهاد

در آیات ۴۵ تا ۴۸ واقعه، ۵ قیامت و ۱۱ و ۱۲ مَظْفَیْن تأمل کنید و ببینید چه زمینه‌ها و انگیزه‌هایی سبب انکار معاد می‌شود. ۱- خوشگذرانی ۲- اصرار بر تخلف از فرامین الهی ۳- شک در معاد برای خود و دیگران ۴- میل به گناه دائمی ۵- ستمگری و گناهکاری

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

- ۱- با توجه به آیه شریفه: «أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ» الهی مستفاد می‌گردد. (سراسری فنی حرفه‌ای - ۸۶)
  - الف) ضرورت - عدل   ب) امکان - عدل   ج) امکان - حکمت   د) ضرورت - حکمت
- ۲- پیامبران پس از ایمان به خداوند چه موضوعی را بیشتر مطرح کرده و آن را لازمه ایمان به خدا دانستند؟
  - الف) ایمان به امامت   ب) ادای قرایض دینی   ج) ایمان به آخرت   د) جهاد در راه خدا
- ب) جاهای حالی را کامل کنید. (۱)
  - ۳- پیامبران با قاطعیت کامل از وقوع خیر داده و نسبت به آن هشدار داده‌اند.
  - ۴- بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر بودن آن نیست.
- ج) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
  - ۵- چه کسانی عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده‌اند؟
  - ۶- در قرآن کریم بعد از بکتانپرستی به چه موضوعی بیش از سایر موضوعات پرداخته شده است؟
- د) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
  - ۷- دو نمونه از استدلال‌هایی که به بحث ضرورت معاد می‌پردازد را بیان کنید. (۲)
  - ۸- حکیم را تعریف کنید. (۱)
  - ۹- چرا خداوند حکیم، کار عبث و بیهوده انجام نمی‌دهد؟ (۱/۵)
  - ۱۰- توضیح دهید که چرا زندگی انسان در دنیا، امکان تحقق عدل الهی را ندارد؟ (۲/۵)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ گزینه (الف) (۰/۵) ۲ گزینه (ج) (۰/۵) ۳ معاد (۰/۵) ۴ غیرممکن (۰/۵) ۵ پیامبران (۰/۵) ۶ معاد (۰/۵)
 ۷ الف) حکمت الهی: هر انسانی گرایش به بقا و جاودانگی دارد اما دنیا و عمر محدود انسان ها پاسخ گوی این گونه خواسته ها نیست؛ و از ایجابی که خداوند حکیم هیچ کاری را بدون هدف انجام نمی دهد بنابراین باید جای دیگری باشد که انسان به خواسته هایش برسد. (۱)
 ب) عدل الهی: خداوند عادل است و جهان را بر عدل استوار ساخته است و خداوند وعده داده است که هرکس را به آنچه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نکند. (۱) ۸ حکیم کسی است که کارهایش هدفمند است (۰/۵) و به نتایج صحیح و درست منتهی می شود. (۰/۵) ۹ زیرا کار عبث و بیهوده از جهل و نادانی سرچشمه می گیرد، (۰/۵) خداوند حکیم هر موجودی را برای هدف شایسته ای خلق می کند، (۰/۵) و امکانات رسیدن به آن هدف را هم به او عطا می کند. (۰/۵) ۱۰ الف) پاداش بسیاری از اعمال، مانند شهادت در راه خدا، در دنیا امکان پذیر نیست. (۰/۵) همچنین پاداش کسی که کارهای نیک فراوانی دارد و به جمع زیادی از انسان ها خدمت کرده است، با توجه به عمر محدودی که دارد، میسر نیست. (۰/۵) ب) مجازات بسیاری از کسانی که به دیگران ستم کرده اند، در این دنیا عملی نیست (۰/۵) برای مثال، مجازات کسی که افرادی را به قتل رسانده یا مانع رشد استعداد های بسیاری از انسان ها شده است در این جهان ممکن نیست (۰/۵) و اگر جهان دیگری نباشد، که ظالم را به مجازات واقعی اش برساند و حق مظلوم را برساند، بر نظام عادلانه خداوند اشکال وارد می شود. (۰/۵)

۵ منزلگاه بعد

مناجیم آشناتر

هدف درس: آشنایی با جهان برزخ و تبیین رابطه آن با دنیا و آخرت
 قرآن کریم از وجود عالمی پس از مرگ، به نام «برزخ» خبر می دهد.
 برزخ در لغت به معنی فاصله و حایل میان دو چیز است. عالم برزخ نیز میان زندگی دنیایی و حیات آخروی قرار گرفته است. آدمیان پس از مرگ وارد برزخ می شوند و تا قیامت در آنجا می مانند.

- ویژگی های برزخ
- ۱) گرچه بدن حیات خود را از دست می دهد، اما روح همچنان به فعالیت آگاهانه خویش ادامه می دهد.
  - ۲) انسان با فرشتگان گفت و گو می کند و پاسخشان را می شنود.
  - ۳) اموری را درک و مشاهده می کند که درک آنها در دنیا ممکن نبود.
  - ۴) ارتباط عالم برزخ با دنیا، پس از مرگ نیز همچنان برقرار است. یعنی پرونده برخی اعمال انسان با مرگ بسته نمی شود.

نوی: دریافت تمام و کمال حقیقت وجود انسان که همان روح است.
 آثار ما تقدم: آثار و نتایج برخی از اعمال، محدود به دوران عمر انسان می باشند و یا مرگ ما پرونده این اعمال نیز بسته می شود. اعمالی مانند: نماز، روزه و ...
 آثار ما تأخر: برخی دیگر از اعمال ما هستند که آثارشان حتی بعد از حیات ما نیز باقی می ماند. یعنی با مرگ انسان نیز پرونده آن عمل همچنان گشوده است. به عنوان مثال کسی که به وقف مسجد، مدرسه، بیمارستان و یا اماکن خیریه یا بالعکس به مناسازی ها، تولید و نشر مطالب نامناسب و غیراخلاقی، ایجاد و یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج، ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران و ...
 رسول خدا (ص) می فرماید: «هرکس سنت و روش نیکی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردمی به آن سنت عمل می کنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم می گذارند، بدون اینکه از اجر انجام دهنده آن کم کنند و هرکس سنت زشتی را در بین مردم مرسوم کند، تا وقتی که مردمی بدان عمل کنند، گناه آن را به حساب او نیز می گذارند، بدون اینکه از گناه عامل آن، کم کنند.»

براساس سخنان امام کاظم (ع) برخی مؤمنان هر روز و برخی هر دو روز و برخی هر سه روز و کمترین آنان هر جمعه به دیدار خانواده عزیبت می آیند.

زادگان

تعدادها و
 نمی دهد
 می دهد
 ۵۰

بز او را زنده

۵۰

انکار معاد
 گناه دائمی

باد در برزخ

آخر:	پس فرستاده است	واژگان	لعل: لعل می باشد که من
ارجعون:	مرا بازگردانید	ورائهم:	پیش روی آنها
قدم:	پیش فرستاده است	نبیوا:	خبر داده می شود.
کلا:	هرگز		

پیام قرآنی

وَحَقِّي إِذْ أَحْبَبْتُ أَحَدَهُمْ الْمَوْتَ قَالَتْ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي آتَانِي مِنْهُ خَبْرًا فَأَدِّبُهُمْ عَلَيْهَا إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ. (مؤمنون: ۹۹ و ۱۰۰)

ترجمه: آنگاه که مرگ یکی از آنها فرا رسد می گوید: پروردگارا! مرا بازگردانید، باشد که عمل صالح انجام دهم؛ آنچه را در گذشته ترک کرده ام هرگز از این سختی است که او می گوید و پیش روی آنها برزخ و فاصله ای است تا روزی که برانگیخته می شوند.

پیام آیه: عالم برزخ مانع بازگشت مشرکان و کافران است و هرگز سخن ایشان در مورد بازگشت به دنیا شنیده و اجابت نمی شود.

«يَتَّبِعُوا الْإِنْسَانَ يُؤْمِنُ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَهُ» (قیامت: ۱۳)

ترجمه: در آن روز به انسان خبر داده می شود به آنچه پیش [از مرگ] فرستاده و آنچه پس [از مرگ] فرستاده است.

پیام آیه: در روز قیامت آدمی به هر نیک و بدی که مقدم و مؤخر کرده آنگاه می شود.

۵۴

سؤال متن

وقتی انسان ها می میرند، چه اتفاقی برایشان می افتد؟ روحشان به عالمی به نام برزخ می رود. آیا ارتباطشان کاملاً با دنیا قطع می شود؟ خیر، روحشان با دنیا در ارتباط است. آیا به صورت مستقیم وارد جهان آخرت می شوند؟ خیر، در برزخ می مانند تا روز قیامت فرا برسد. یا آنکه مرحله ای دیگر را پیش رو خواهند داشت؟ بله آن مرحله چه نام دارد؟ عالم برزخ

چه ویژگی هایی دارد؟ ۱- گرچه بدن حیات خود را از دست می دهد، اما روح همچنان به فعالیت آگاهانه خویش ادامه می دهد. ۲- انسان با فرشتگان گفت و گو می کند و پاسخشان را می شنود. ۳- اموری را درک و مشاهده می کند که درک آنها در دنیا ممکن نبود. ۴- ارتباط عالم برزخ با دنیا، پس از مرگ نیز همچنان برقرار است.

چه رابطه ای میان دنیا و آن مرحله وجود دارد؟ پیونده اعمال انسان با مرگ به طور کامل بسته نمی شود و ارتباط همچنان برقرار است.

۵۶

فعالیت کلاسی

نمونه هایی از اعمال را ذکر کنید که دارای آثار طولانی خوب یا بد هستند و بعد از مرگ انسان ادامه می یابند.

آثار خوب	وقف مسجد، وقف مدرسه، وقف بیمارستان، وقف اماکن خیریه، دعای خیر، انفاق، طلب مغفرت و...
آثار بد	مُد سازی، تولید و نشر مطالب نامناسب و غیر اخلاقی، ایجاد و یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج، ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران و...

پیام احادیث

۵۸

با تفکر در گفته های معصومین (ع) به سؤال های زیر پاسخ دهید.

۱- دوره برزخ دوره بی خبری است یا دوره هوشیاری و آگاهی؟ از کدام حدیث برای جواب خود استفاده می کنید؟ پاسخ: دوره هوشیاری و آگاهی است. پیامبر (ص) در جنگ بدر خطاب به یاران فرمودند: «قسم به کسی که جانم در دست اوست»، ایشان به این کلام از شما شنوا ترند، و فقط بر پاسخ دادن توانا نیستند.

۲- چه چیزی است که از دنیا با انسان به برزخ می‌رود و از او جدا نمی‌گردد؟ پاسخ: عمل ما، با ما می‌ماند و ما را ترک نمی‌کند. امام صادق (ع) می‌فرمایند: «هنگامی که مرده‌ای را در قبر می‌گذارند، شخصی بر او ظاهر می‌شود و به او می‌گوید: ما (در دنیا) سه چیز بدیم: رزق تو که با پایان یافتن مهلت زندگی‌ات در دنیا قطع شد [و اینک همراه تو نیست]، خانواده‌ات که تو را رها کردند و بازگشتند و من که عمل تو هستیم و با تو می‌مانم. آگاه باش که من در میان این سه، در نزد تو از همه بی‌ارزش‌تر و سبک‌تر بودم.»

۵۹

اندیشه و تحقیق

- ۱- منظور از کلمه «تَوْفَى» در قرآن کریم، چیست و برای اشاره به کدام بُعد از وجود انسان استفاده شده است؟ یعنی دریافت روح به طور تمام و کمال بعد روحانی نشانه آن است که حقیقت وجود انسان همان روح است که فرشتگان آن را به طور کامل دریافت کرده روانه برزخ می‌کنند تا در روز قیامت دوباره به جسم پیوند بخورد.
- ۲- دو مورد از ویژگی‌های عالم برزخ را بیان کنید. (۱) پس از مرگ، گرچه فعالیت‌های حیاتی بدن متوقف می‌شود؛ اما فرشتگان حقیقت وجود انسان را که همان روح است، توفی می‌کنند؛ یعنی آن را به طور تمام و کمال دریافت می‌نمایند. بنابراین، اگرچه بدن حیات خود را از دست می‌دهد؛ اما روح همچنان به فعالیتش ادامه می‌دهد. (۲) در عالم برزخ، انسان با فرشتگان گفت‌وگو می‌کند و پاسخشان را می‌شنود. همچنین اموری را درک و مشاهده می‌کند که درک آنها در دنیا ممکن نبود؛ به طور مثال، اعمالی را که در دنیا انجام داده است، مشاهده می‌کند.

۵۹

پیشنهاد

در شهر شما انسان‌های نیکوکاری بوده‌اند که آثار خیری از خود به یادگار گذاشته‌اند که نتیجه آنها همچنان در پرونده اعمال‌شان ثبت می‌شود. درباره آنها تحقیق کنید و کارهای خیر آنها را گزارش نمایید. بنیاد حامیان علم و فناوری توسط آقای دکتر عباس مصلی نژاد، بنیادی غیر تجاری که با مقاصد غیر سیاسی و با اهداف انجام امور آموزشی و فرهنگی به صورت عام‌المنفعه در تابستان ۱۳۷۵ تأسیس گردیده است.

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (نمره)

کدام مطلب در مورد عالم برزخ صادق نیست؟ (سراسری هنر ۸۶)

الف) روح و جسم انسان‌ها توسط ملائکه، بی‌کم و کاست دریافت می‌شود.

ب) حقیقت انسان پس از مرگ از آگاهی و شعور کامل برخوردار است.

ج) مرحله اول پاداش و جزای مؤمنان و کافران در عالم برزخ آغاز می‌شود.

د) وقتی خداوند روح مؤمن را می‌گیرد، او را در کالبدی مانند کالبد دنیا قرار می‌دهد.

۲- دریافت روح به طور تمام و کمال را چه می‌گویند؟

الف) وفات   ب) مرگ   ج) توفی   د) رحلت

ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)

۳- قرآن کریم از وجود عالمی پس از مرگ، به نام _____ خبر می‌دهد.

۴- در عالم برزخ، انسان‌ها با فرشتگان گفت‌وگو می‌کنند و _____ را می‌شنوند.

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)

۵- کدام عمل در وضعیت درگذشتگان، توسط بازماندگان مؤثر است؟

۶- در کدام جنگ صدر اسلام، پیامبر (ص) کشتگان را مورد خطاب قرار داد؟

د) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۷- برزخ را تعریف کنید. (۱)

۸- نحوه برخورداری از لذت‌ها و تألم از رنج‌ها در عالم برزخ برای انسان چگونه است؟ (۱)

آثار ماقدم را با ذکر مثالی تعریف کنید. (۱/۵)

آثار مآخرا را با ذکر مثالی تعریف کنید. (۱/۵)

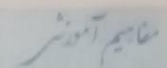
۱۱- حدیثی از امام صادق (ع) در مورد برزخ بیان کنید. (۲)

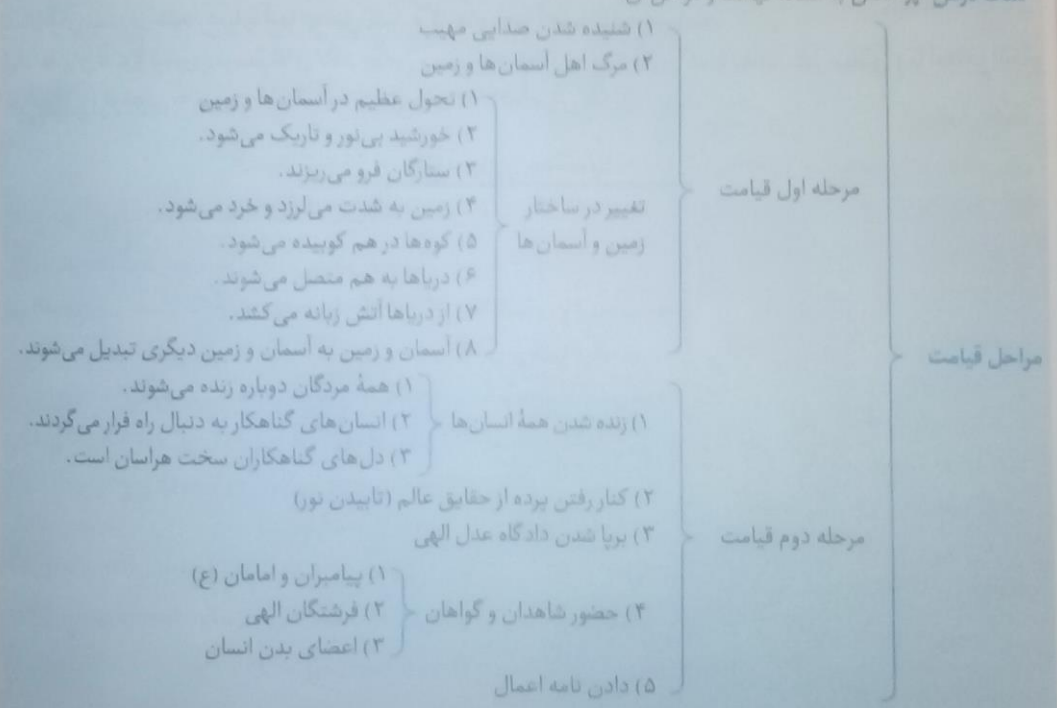
پاسخ ارزشیابی مستمر

۱. گزینه (الف) (۰/۵) ۲. گزینه (ج) (۰/۵) ۳. بزرگ (۰/۵) ۴. پاسخشان (۰/۵) ۵. طلب مغفرت یا دعای خیر یا انفاق (۰/۵) ۶. جنگ بدر (۰/۵) ۷. بزرگ در لغت به معنای فاصله و حایل میان دو چیز است. (۰/۵) ۸. عالم بزرگ میان زندگی دنیایی و حیات اخروی را گرفته است. (۰/۵) ۹. در صورتی که نیکوکار باشند، از لذت‌های بهشت برخوردار (۰/۵) و اگر بدکار و شقی باشند، از رنج‌ها و دردهای آن متالم می‌گردند. (۰/۵) ۱۰. آثار و نتایج برخی از اعمال، محدود به دوران زندگی انسان است (۰/۵) و با مرگ، پرونده این اعمال بسته می‌شود (۰/۵)؛ اعمالی مانند نماز و روزه (۰/۵). ۱۱. بسیاری از اعمال آثارشان حتی بعد از حیات ما نیز بر سر می‌ماند (۰/۵) یعنی حتی بعد از مرگ انسان نیز پرونده آن عمل همچنان گشوده است (۰/۵) مانند آموزش مطالب مفید به دیگران (۰/۵). ۱۲. هنگامی که مرده‌ای را در قبر می‌گذارند، شخصی بر او ظاهر می‌شود (۰/۵) و به او می‌گوید: ما (در دنیا) سه چیز بودیم؛ رزق تو که با پایان یافتن مهلت زندگی‌ات در دنیا قطع شد [و اینک همراه تو نیست] (۰/۵) خانواده‌ات که تو را رها کردند و بازگشتند و من که عمل تو هستم و با تو می‌مانم (۰/۵). آگاه باش که من در میان این سه، در نزد تو از همه بی‌ارزش‌تر و سبک‌تر بودم. (۰/۵).

واقعۀ بزرگ

هدف درس: پرداختن به مسأله قیامت و مراحل آن:

منظور از نور در مرحله دوم قیامت (نور حقیقت) است. نامه عمل انسان به گونه‌ای است که خود عمل و حقیقت آن را دربردارد. کارهای خوب با صورت‌های بسیار زیبا و لذت بخش تجسم می‌یابند و کارهای بد با صورت‌های بسیار زشت و وحشت‌زا آزاردهنده محسوس می‌شوند. بهترین گواهان روز قیامت پیامبران و امامان (ع) هستند و رسول خدا (ص) نیز شاهد و ناظر بر همه پیامبران (ع) و امت‌ها است. برخی آیات و روایات از شهادت اعضای بدن انسان یاد می‌کنند.

واژگان

انطق:	سخن آورد	جلود:	پیوست
حافظین:	نگهبانان	کراماً:	گرانقدر

پیام قرآنی

«وَأَرْسَلْنَاكُمْ نَحْنُ الْعَظِيمِينَ كَمَا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَقُولُونَ» (القطار: ۱۰-۱۲)
 ترجمه: من بزرگان برای شما نگهبانانی هستم، نویسندگان، گرانقدر، من داننده آنچه را که انجام می‌دهید.
 پیام آورده: فرشتگان همواره مراقب انسان هستند و تمام اعمال را ثبت می‌کنند.
 «وَقَالُوا لَيُضِلُّوْهُم بِعَمَلِهِمْ شُرَكَائِهِمْ قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ غَافِلٌ لِّمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» (فصلت: ۲۱)
 ترجمه: آن‌ها به یوست خود می‌گویند: چرا بر ضد ما شهادت دادید؟ گویند: ما را خدایی به سخن آورد که هر چیز را به سخن آورد.
 پیام آورده: اعضای بدن انسان علیه بدکاران شهادت می‌دهند.

۶۹

دین و زندگی

۶۴

سؤال متن

این واقعه با چه حوادثی همراه است؟ حوادثی دهشتناک و عظیم که بشر تاکنون شبیه آن را مشاهده نکرده است. چه مراحل دارد؟ ۲ مرحله

۶۹

اندیشه و تحقیق

- ۱- اعمال ما چه شاهدان دیگری در قیامت، دارد؟ ۱- خداوند ۲- پیامبران (ع) ۳- امامان معصوم (ع) ۴- فرشتگان ۵- زمین ۶- زمان ۷- اعضای بدن انسان ۸- اعمال انسان
- ۲- برخی از وقایعی که در مرحله دوم قیامت رخ می‌دهد، بیان کنید. ۱- زنده شدن همه انسان‌ها ۲- کنار رفتن پرده از حقایق عالم ۳- برپا شدن دادگاه عدل الهی ۴- حضور شاهدان و گواهان ۵- دادن نامه اعمال

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

۱- بهترین گواهان قیامت اند زیرا (سراسری انسانی ۸۶)

الف) پیامبران و امامان - معیار سنجش اعمال دیگرانسان هستند.

ب) فرشتگان الهی - معیار سنجش اعمال دیگرانسان هستند.

ج) فرشتگان الهی - ظاهر و باطن اعمال انسان‌ها را در دنیا دیده‌اند.

د) پیامبران و امامان - ظاهر و باطن اعمال انسان‌ها را در دنیا دیده‌اند.

۲- واکنش انسان‌های گناهکار به روز قیامت چیست؟

الف) به دنبال راه فرار می‌گردند. ب) دل‌های آنان سخت هراسان است.

ج) چشم‌هایشان از ترس به زیر افکنده است. د) تمام موارد

ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)

۳- همه اهل آسمان‌ها و زمین، جز آنها که خواسته است، می‌میرند.

۴- فرشتگان در طول زندگی انسان‌ها، همواره آنها بوده‌اند.

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)

۵- منظور از تابیدن نور در مرحله دوم قیامت چه نوری است؟

۶- کدام پیامبر شاهد و ناظر بر همه پیامبران و امت‌ها است؟

د) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۷- چهار مورد از موارد مربوط به تغییر در ساختار زمین و آسمان از مراحل اول قیامت را بیان کنید. (۲)

۸- چرا اعمال پیامبران و امامان (ع) معیار و میزان سنجش اعمال قرار می‌گیرد؟ (۱)

۹- رفتار خداوند متعال در مورد بدکارانی که در روز قیامت سوگند دروغ می‌خورند، چیست؟ (۱)

۱۰- تفاوت میان نامه عمل دنیوی و اخروی چیست؟ (۲)

۱۱- دو واقعه از وقایعی را که در مرحله اول قیامت رخ می‌دهد، بیان کنید. (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱ گزینه (د) (۵/۰) ۲ گزینه (د) (۵/۰) ۳ خداوند (۵/۰) ۴ مراقب (۵/۰) ۵ نور حقیقت (۵/۰) ۶ رسول خدا (ص) (۵/۰) ۷ (۱) تحول عظیم در آسمان‌ها و زمین (۵/۰) ۸ زیرا اعمال آنان عین آن چیزی است که خدا به آن دستور داده می‌ریزند (۵/۰) ۹ زمین به شدت می‌لرزد و خرد می‌شود (۵/۰) ۱۰ اعضا و جوارح آنها به اذن خداوند شروع به سخن گفتن می‌کنند و علیه صاحب خود شهادت می‌دهند. (۵/۰) ۱۱ (۱) شنیده شدن صدایی مهیب (۵/۰) ۱۲ (۲) مرگ همه اهل آسمان و زمین (۵/۰)

دانش‌آموزان عزیز، برای مطالعه آزمون پایانی دی ماه، به انتهای بخش دین و زندگی کتاب، قسمت آزمون پایانی، مراجعه نمایید.

۷ فرجام کار

سائیم آموزش

هدف درس: تبیین جایگاه ابدی نیکوکاران و گناهکاران با بهره‌گیری از قرآن کریم و بیان رابطه میان اعمال انسان و پاداش و کیفر. بهشت هشت در دارد، یک در مخصوص پیامبران و صدیقان، یک در مخصوص شهیدان و درهای دیگر برای گروه‌های دیگر است. هریک از بهشتیان در درجه‌ای خاص از بهشت قرار می‌گیرند.

بالاترین نعمت بهشت، رسیدن به مقام خشنودی خداست که رسیدن به آن رستگاری بزرگی است.

- ویژگی‌های بهشت و بهشتیان
- (۱) هرچه دل‌هایشان تمنا کند و دیدگان‌شان را خوش آید، آماده می‌بینند.
  - (۲) خدا را سپاس می‌گویند که حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی، دور کرده است.
  - (۳) بهشتیان با خدا هم صحبت‌اند و به جمله «خدا یا! تو پاک و منزهی» مترنم‌اند.
  - (۴) بهشت برای بهشتیان سرای سلامتی (دارالسلام) است.
  - (۵) هیچ نقصانی، اندوهی، خوف و ترس و عجز و بیماری‌ای، جهل و نادانی و ناراحتی و رنجی، ... در آنجا نیست.

در بهشت هم خداوند از انسان راضی است و هم انسان از خدا رضایت دارد.

- ویژگی‌های جهنم و جهنمیان
- (۱) آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است.
  - (۲) آتش جهنم، حاصل عمل خود انسان‌ها است.
  - (۳) آتش جهنم، از درون جان جهنمیان شعله می‌کشد.
  - (۴) ناله حسرت دوزخیان بلند است.

- انواع رابطه میان عمل و اجزای آن
- (۱) قراردادی: گاهی پاداش و کیفر براساس مجموعه‌ای از قراردادها تعیین می‌شود، مانند کارگری که دستمزد مشخصی به ازای کار معینش دریافت می‌کند.
  - (۲) نتیجه طبیعی خود عمل: گاهی پاداش و کیفر، محصول طبیعی خود عمل است، مثلاً اگر کسی سیگار بکشد به امراض گوناگون مبتلا می‌شود.
  - (۳) تجسم خود عمل: این نوع، عمیق‌تر و کامل‌تر از دو نوع قبلی است؛ یعنی پاداش و کیفر عین عمل ماست و حقیقت و باطن اعمال است. مثلاً اگر کسی مال یتیمی را به ناحق بخورد در واقع در حال خوردن آتش است.

واژگان تازه

بُطون:	شکم‌ها	یَا کُلون:	می‌خورند
سَعیراً:	آتش	یَتامی:	یتیمان
سَتِیصلون:	خواهند سوخت		

پیام قرآنی

مَنْ يَرْزُقْ بِالْعَمَلِ أَمْوَالَ الْوَالِدَيْنِ طَيِّبَةً إِنَّمَا يَأْكُلُ مِنْ ثَمَرِهِمْ لَا يُؤْتِيهِمْ عَلَيْهِمْ شَيْئاً
 کسی که با عمل خود ثمره اموال پدر و مادر را پاکیزه بخورد، از ثمره آن‌ها چیزی بر او نیفتد.
 (سوره بقره، آیه ۲۷۱)

سؤال متن

- ۱- زندگی نیکوکاران و گناهکاران در آخرت، چگونه است؟ نیکوکاران: هر چه دل‌هایشان تمنا کند و دیدگان‌شان را خوش آید، آماده می‌بینند. در بهشت هیچ آلودگی و ناپاکی وجود ندارد. کسی سخن لغو و گناه آلوده نمی‌گوید. خدا راسیاس می‌گوید که حزن و اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی، دور کرده است. گناهکاران: آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است. این آتش حاصل عمل خود گناهکاران است و برای همین، از درون جان شعله می‌کشد و ناله حسرت دوزخیان بلند می‌شود.
- ۲- چه رابطه‌ای میان اعمال ما و نوع پاداش و جزای آخرت، وجود دارد؟ رابطه بین اعمال ما و پاداش و جزای آخرت با قراردادی است یا نتیجه و محصول طبیعی خود عمل و یا تجسم اعمال است.

۷۴

۸۲

دین و زندگی

بررسی

با تفکر درباره خود، ببینید چه زمینه‌هایی ممکن است شما را به سوی گناه بکشاند. آنها را بیابید و برنامه‌ای برای از بین بردن آن زمینه‌ها تنظیم کنید.

آن دسته از زمینه‌ها را که قابل طرح در کلاس هستید، با دیگران در میان بگذارید و درباره آنها گفت‌وگو کنید.

زمینه‌های گناه	برنامه از بین بردن زمینه گناه
فضای مجازی	جایگزینی ورزش‌های شاد و مورد علاقه
ماهواره	جایگزینی با برنامه‌های مفید و مورد علاقه تلویزیون دولتی
دوستان نامناسب	جایگزینی با دوستان مذهبی و اهل مطالعه و با هدف
بی‌هدفی	تهیه برنامه مدون و کاربردی برای کارهای روزانه

۸۲

اندیشه و تحقیق

- ۱- آیا در مجازات آخرت که مجازات از نوع سوم است، ظلم، امکان‌پذیر و قابل تصور است؟ چرا؟ خیر، اگر شخصی عمر خود را بر اساس حق و حقیقت سپری کرده و به تحصیل فضائل و کارهای نیک پرداخته باشد، همین اعمال و فضائل در آخرت برای او آشکار شده و در بهشت به صورت نعمت‌های گوناگون جلوه‌گر می‌شوند. اما اگر کسی زندگی خود را بر گناه، حق‌کشی و ستم بنا کرده باشد، همین زشتی‌ها در آخرت به صورت عذاب‌هایی گریبان او را خواهند گرفت.
- ۲- چه تفاوت‌هایی میان ویژگی‌های آخرت با دنیا و برزخ وجود دارد؟ آن تفاوت‌ها را در جدولی مانند جدول زیر تنظیم کنید.

شماره	دنیا	برزخ	آخرت
۱	پایان پذیر	پایان پذیر	پایان ناپذیر
۲	حیات جسمانی و روحانی	حیات روحانی	حیات جسمانی و روحانی
۳	حیات دنیوی	حیات برزخی	حیات بهشتی یا جهنمی
۴	سختی‌ها و خوشی‌های زودگذر	پاداش و عذاب ضعیف برزخی	سعادت و عذاب شدید اخروی
۵	فردی	فردی	جمعی

۲- رسول خدا (ص) فرمود: «الدُّنْيَا مَرْزَعَةُ الْآخِرَةِ»

یک کشاورز ماهر برای اینکه زراعت پر محصولی داشته باشد، پنج شرط را رعایت می‌کند:

۱- زمین مناسب انتخاب می‌کند.

۲- بذر سالم تهیه می‌کند.

- ۳- زمین را به موقع آبیاری و از کودهای مناسب استفاده می کند.
- ۴- زمین را از علف های هرز پاک می کند.
- ۵- مواظب است که آفات و حیوانات به کشت او ضرر نرسانند.
- اگر «دل» بهترین و مناسب ترین زمین برای کشت محصول آخرت است، چهار شرط دیگر کدام اند؟
- ۱- انجام عملیات در زمان مناسب با توجه به محدودیت عمر انسان ۲- تدارک توشه آخرت با توجه به ظرفیت های انسانی
- ۳- سازگاری محصول با محیط انسانی (دل) ۴- پاکسازی دل از آلودگی و آفات قبل از شروع زراعت.

ارزشیابی مستمر

- الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)
- ۱- پرداختی دستمزد به کارگر و ابتلا به بیماری ریوی در اثر استعمال دخانیات، هر کدام تحت کدام پاداش یا کیفر قرار می گیرند؟ (سنجش - ۸۶)
- الف) طبیعی - طبیعی   ب) قراردادی - طبیعی   ج) طبیعی - قراردادی   د) قراردادی - قراردادی
- ۲- تعداد درهای بهشت برای ورود بهشتیان چند در دارد؟
- الف) هفت   ب) پنج   ج) هشت   د) نه
- ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)
- ۳- جنبه ظاهری بعد از عمل از بین می رود، اما هرگز از بین نمی رود.
- ۴- در بهشت دوستان و هم نشینان انسان، پیامبران، راستگویان، و نیکوکاران اند.
- ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
- ۵- کدام یک از انواع رابطه میان عمل و پاداش و کیفر قابل تغییر است؟
- ۶- چهره واقعی خوردن مال یتیم چیست؟
- د) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.
- ۷- چهار مورد از ویژگی های بهشت و بهشتیان را بیان کنید. (۲)
- ۸- چهار مورد از ویژگی های جهنم و جهنمیان را بیان کنید. (۲)
- ۹- چهار مورد از ویژگی های همسران بهشتی را بیان کنید. (۱)
- ۱۰- انواع رابطه میان عمل و پاداش و کیفر را نام برده و توضیح دهید کدام یک مربوط به جهان آخرت است؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱ گزینه (ب) (۰/۵) ۲ گزینه (ج) (۰/۵) ۳ جنبه باطنی (۰/۵) ۴ شهیدان (۰/۵) ۵ قراردادی (۰/۵) ۶ خوردن آتش (۰/۵) ۷ هر چه دل هایشان تمنا کند و دیدگانشان را خوش آید، آماده می بینند (۰/۵) ۸- خدا را سپاس می گویند که جز اندوه را از آنان زدوده و از رنج و درماندگی، دور کرده است. (۰/۵) ۹- بهشتیان با خدا هم صحبت اند و به جمله: «خدایا! تو پاک و منزهی، مترنم اند. (۰/۵) ۱۰- هیچ نقصانی، ناراحتی رنجی، خوف و ترس و بیماری و... در بهشت نیست. (۰/۵)
- ۱۱- آتش جهنم، بسیار سخت و سوزاننده است (۰/۵) ۱۲- آتش جهنم، حاصل عمل خود انسان هاست. (۰/۵) ۱۳- آتش جهنم، درون جان جهنمیان شعله می کشد (۰/۵) ۱۴- ناله حسرت دوزخیان بلند است. (۰/۵) ۱۵- ۱- خوش رفتار (۰/۲۵)، ۲- زیار و (۰/۲۵) ۱۶- ۱- قراردادی (۰/۵) ۲- نتیجه طبیعی خود عمل (۰/۵) ۳- تجسم خود عمل (۰/۵) ۱۷- جوان (۰/۲۵) ۱۸- شاداب (۰/۲۵) ۱۹- ۱- قراردادی (۰/۵) ۲- نتیجه طبیعی خود عمل (۰/۵) ۳- تجسم خود عمل (۰/۵) ۲۰- عمیق تر و کامل تر از دو نوع قبلی است و هر عملی که ما در دنیا انجام می دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در جهان آخرت به صورت زشت یا زیبا، لذت بخش یا دردآور مجسم می شود. (۰/۵)

۲. مقدم در راه

۸. آهنگ سفر

سایم آتمیش

هدف درس: تبیین حقیقت تصمیم‌گیری‌های مناسب با برنامه دینی و جایگاه آن در اجرای موفق عهد و پیمان سرنویشت ابدی انسان‌ها بر اساس رفتار آنان در دنیا تعیین می‌شود.
یکی از بهترین زمان‌های محاسبه، شب قدر در ماه مبارک رمضان است.
هدف از خلقت انسان در عبادت و بندگی خدا رسیدن به مقام قرب اوست.
در حقیقت، خداوند محبوب، مقصود و هدف اصلی زندگی ماست.
برای رسیدن به هدف بزرگ باید برنامه‌ریزی کرد.

گام‌های اطلاع و ثابت قدمی در مسیر بندگی

- (۱) تصمیم و عزم برای حرکت
- (۲) عهد بستن با خدا
- (۳) مراقبت
- (۴) محاسبه و ارزیابی

تصمیم و عزم برای حرکت:

عزم به معنای اراده، قصد و آهنگ است.
آدمی با اراده و عزم، آنچه را که انتخاب کرده عملی می‌سازد.
عزم و اراده انسان‌ها متفاوت است.
هر قدر که عزم قوی‌تر باشد، رسیدن به هدف آسان‌تر است.
استواری بر هدف، شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن هدف، از آثار عزم قوی است. درجات انسان‌ها، وابسته به درجات عزم آنهاست.

عهد بستن با خدا:

کسی که می‌خواهد در مسیر بندگی خدا قدم بگذارد، با خدای خود عهد می‌بندد که دستورات خداوند را انجام دهد و او را خشنود سازد.
خدا وقتی از ما مراضی خواهد بود که در مسیر سعادت و خوشبختی خود گام برداریم.
خداوند آنگاه از ما ناخشنود خواهد بود که در مسیر شقاوت و ناپودی خود قدم گذاریم.

دو پیشنهاد درباره عهد با خدا

- (۱) برای عهد بستن، بهترین زمان را انتخاب کنیم، مثلاً بعد از نماز.
- (۲) عهد و پیمان خود را در زمان‌های معینی، مانند آخر هفته تکرار کنیم.

مراقبت:

شکستن پیمان، شرمندگی در مقابل خداوند را به دنبال می‌آورد.
عهدی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزادی است که باید از او «مراقبت» شود تا با عهدشکنی، آسیب نبیند.
امیرالمومنین امام علی (ع) می‌فرماید: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم‌گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.»

محاسبه و ارزیابی:

بعد از مراقبت، نوبت محاسبه است تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید.
پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند.»
پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت ایشان (ع) موفق‌ترین انسان‌ها در پی‌موردن راه زندگی سعادت‌مندانه بوده‌اند، قرآن کریم، پیامبر (ص) را به عنوان الگو معرفی می‌کند: «رسول خدا برای شما نیکوترین اسوه است.»
پیامبر اکرم (ص) اهل بیت خود (ع) را بعد از خود به عنوان اسوه معرفی می‌کند.
اسوه بودن در اموری است که همواره برای بشر خوب و باارزش بوده‌اند.

تقسیم اوقات پیامبر (ص) در منزل:

- (۱) برای عبادت
- (۲) برای اهل خانه
- (۳) برای رسیدگی به کارهای شخصی

خود }
مردم }

ارزشیابی مستمر

- الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)
- ۱- هدف از خلقت انسان، کدام یک از گزینه‌های زیر است؟
الف) رسیدن به مقام قرب خداوند
ب) کسب رضایت پیامبران
ج) کسب سعادت دنیوی
د) به دست آوردن موفقیت
  - ۲- بهترین زمان برای عهد بستن با خداوند چه موقعی است؟
الف) بعد از نماز
ب) شب‌های قدر
ج) شب یا روز جمعه
د) تمام موارد
- ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)
- ۳- سرنوشت انبیا انسان‌ها بر اساس رفتار آنان در ... تعیین می‌شود.
  - ۴- خداوند، راه سعادت ما را قرین ... خود ساخته است.
- ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
- ۵- لازمه رسیدن به هدف بزرگ و برتر چیست؟
  - ۶- قرآن کریم و پیامبر به ترتیب چه کسانی را به عنوان الگو معرفی کرده‌اند؟
د) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.
- ۷- آثار عزم قوی را نام ببرید. (۱)
- ۸- دو تفاوت عمده را میان انسان‌های صاحب عزم قوی و عزم ضعیف بنویسید. (۲)
- ۹- چه هنگام خداوند از ما خشنود یا ناخشنود خواهد بود؟ (۱)
- ۱۰- به چه علت باید بعد از موفقیت در انجام عهد، شکرگزار خدا باشیم؟ (۱)
- ۱۱- توضیح دهید چرا برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگو ضروری است؟ (۲)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه الف) (۰/۵) ۲- گزینه د) (۰/۵) ۳- دنیا (۰/۵) ۴- رضایت (۰/۵) ۵- برنامه‌ریزی (۰/۵) ۶- پیامبر (ص) (۰/۲۵)
- اهل بیت (ع) (۰/۲۵) ۷- استواری بر هدف (۰/۵)، شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن هدف (۰/۵) ۸- آنان که عزم و اراده ضعیفی دارند، در برابر تندباد حوادث، تاب نمی‌آورند (۰/۵) و مشکلات راه آنان را به عقب‌نشینی وادار می‌کند (۰/۵) اما آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث نمی‌سپارند (۰/۵) و با قدرت به سوی هدف قدم برمی‌دارند (۰/۵) ۹- وقتی خدا از ما راضی خواهد بود که مادر مسیر سعادت و خوشبختی خود گام برداریم (۰/۵) و آنگاه از ما ناخشنود خواهد بود که به خود ظلم کنیم و در مسیر هلاکت خود قدم گذاریم. (۰/۵) ۱۰- زیرا می‌دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان‌ها است. (۱) ۱۱- زیرا وجود این الگوها، اولاً به ما ثابت می‌کند که این راه موفقیت‌آمیز است (۰/۵) ثانیاً می‌توان از تجربه آنان استفاده و مانند آنان عمل کرد (۰/۵) و از همه مهم‌تر اینکه می‌توان از آنان کمک گرفت و با دنباله‌روی از آنان سریع‌تر به هدف رسید. (۱)

دوستی با خدا

ما سیم آموزش

هدف درس شناخت آثار دوستی با خدا و تلاش برای تقویت رابطهٔ محبت آمیز با او، دوستی با دوستان خدا و دشمنان خدا، محبت و دوستی سرچشمه و منشأ بسیاری از تصمیم‌ها و کارهای انسان است. فعالیت‌هایی که آدمی در طول زندگی انجام می‌دهد ریشه در دل‌بستگی‌ها و محبت‌های او دارد. محبت ماست که به زندگی آدم‌ها جهت می‌دهد. به هر میزان که محبت شدیدتر و عاشقانه‌تر باشد، تأثیر آن نیز در زندگی عمیق‌تر و گسترده‌تر است.

عشق به خدا چون اکسیری است که مرده را حیات می‌بخشد و زندگی حقیقی به وی عطا می‌کند. تمام تغییرات ناشی از محبت به خدا به این علت است که اساساً قلب انسان جایگاه خداست و جز با خدا آرام و قرار نمی‌گیرد.

- (۱) افسردگی، خمودی، ترس و یأس را از بین می‌برد.
- (۲) نشاط، تحرک، شجاعت و قدرت می‌بخشد.
- (۳) سنگین و تنبل را چالاک و زرنگ می‌کند.
- (۴) بخیل را بخشنده می‌سازد.
- (۵) کم‌طاقت و ناشکیبا را صبور و شکيبا می‌کند.
- (۶) آدمی را از خودخواهی و نفع‌پرستی بیرون می‌آورد و به ایثار و از خود گذشتگی می‌رساند.

آثار محبت به خدا

امام صادق (ع) می‌فرماید: «قلب انسان حرم خداست. در حرم خدا غیر خدا را جا ندهیم.»

- (۱) پیروی از خدا
- (۲) دوستی با دوستان خدا
- (۳) بی‌زاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان

راه‌های افزایش محبت به خدا

سرپیچی نشانه عدم صداقت در دوستی است.

خداوند می‌فرماید: «اگر مرا دوست دارید شایسته است از دستورات من پیروی کنید.»

امام صادق (ع) می‌فرماید: «ما أَحَبَّ اللهُ من عَصَاهُ»: کسی که از فرمان خدا سرپیچی می‌کند، او را دوست ندارد.

خداوند در فرمان‌هایش فقط و فقط به مصلحت ما نظر دارد. پس اگر احساس کنیم برخی دستورهای خداوند سخت است، باید مطمئن باشیم که این دستور برای سعادت ما ضروری است.

دوستان خداوند عبارتند از: انبیاء و اولیای الهی و مجاهدان راه حق و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کردند برترین دوستان خداوند، رسول خدا (ص) و اهل بیت ایشان (ع) هستند.

دوستی با دوستان خداوند، همان دوستی با خداوند و عشق به آنان در مسیر عشق به خداوند است.

خداوند دوستدار حق و دشمن باطل است. بنابراین عاشقان خدا پرچمدار مبارزه با ستم و ستمگران بوده‌اند.

نمی‌شود کسی دوستدار فضیلت‌ها و کرامت‌ها باشد زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت اختیار کند. به همین دلیل «جهاد در راه خدا» برنامه تمام پیامبران الهی بوده است.

رنج و محرومیت مردم فلسطین، یمن، سوریه، عراق و ... نمونه آشکاری از رفتار مستکبران است. دینداری، با دوستان با خدا آغاز می‌شود و برائت از باطل و دشمنان خدا را به دنبال دارد. اگر کسی بخواهد قلبش را خانه خدا کند باید شیطان و امور شیطانی را از آن بیرون کند.

جمله «لا اله الا الله» پایه و اساس بنای اسلام است.

(۱) تولی (دوستی با خدا و دوستان او)

(۲) تیزی (بی‌زاری از باطل و پیروان آن)

دو پایه دینداری

به میزانی که دوستی با خدا عمیق‌تر باشد نفرت از باطل هم عمیق‌تر است.

امام خمینی (ره) سفارش می‌کنند: «باید مسلمانان، فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و نفرت و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند.»

واژگان

پس از من پیروی کنید

فَاتَّبِعُونِي:

همتایانی

انداد:

می‌گیرند

يَتَّخِذُ:

محبت

حُبًّا:

دوستان بدارد

يُحِبُّكُمْ:

گناهان

ذُنُوبًا:

باید هم ریاضی - تجرّبی (دوره دوم متوسطه)

پیام قرآنی

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجْعَلُ مِنَ دُونِ اللَّهِ أَدْرَا يُجْعَلُونَ لَهُمْ لَحُوبَ اللَّهِ وَ الَّذِينَ آمَنُوا أَفَرَأَى حَقًّا لِلَّهِ، (بقره: ۱۶۷)
و بعضی از مردم عقایدی را به جای خدا می‌گیرند آنان را دوست می‌دارند مانند دوستی خدا، اما کسانی که ایمان آورده‌اند به خدا دوستی بیشتری دارند.

باز مومنان علاقه بسیار زیادی به خداوند دارند.

وَمَنْ يَنْتَهِبْ مِمَّا رَزَقَهُ اللَّهُ فَأَتِيهِمْ يَجِيبُهُمُ اللَّهُ وَيَعْفِرْ لَهُمْ ذُنُوبَهُمْ (آل عمران: ۳۱)

هر کس چیزی را از خداوند ربوده‌اند، از من پیروی کنید تا خدا دوستتان بدارد و گناهاقتان را ببخشد.

هر کس خداوند متعال (راه محبوب شدن بندگانش در نزد خود را متابعت و پیروی از رسول ملامتش (ص)) در تمامی مسایل زندگی می‌داند.

۹۸

سؤال متن

به راستی دوستی با خدا چه آثاری دارد که پیشوایان دین و پیروان ایشان مشتاق آن بوده‌اند؟ شجاعت، صبر، ایثار، از نتایج دوستی با خداست که مرده را حیات داده و زندگی حقیقی را به انسان‌ها عطا می‌کند.
چگونه می‌توان دل را به این آذین آراست؟ با جای دادن خداوند در دل و خارج کردن غیر او و با پیروی از دستورات خدا و دوستی با دوستان خدا و بی‌زاری جستن از دشمنان او، می‌توان دل را که بنابر سخن امام صادق (ع) حرم خداست با این محبت و دوستی زینت داد.

۹۹

سؤال متن

معیار ارزش انسان چیست؟ برای پی بردن به معیار ارزش انسان باید بینیم انسان به چه چیزی علاقه دارد و به چه چیزی عشق می‌ورزد. امام علی (ع) می‌فرماید: «ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد.»

۱۰۰

فعالیت کلاسی

پیامبر اکرم (ص): «هر کس در روز قیامت با محبوب خود محشور می‌شود» با توجه به حدیث بالا بگویید چرا در روز قیامت انسان با همان‌هایی که در دنیا آنها را محبوب خود قرار داده است همراه و هم‌نشین خواهد بود و به سرانجام همان‌ها دچار خواهد شد؟ در این جهان هر گروهی برای خود پیشوایی دارد و از گفتار و کردار او پیروی می‌کند و چون عالم پس از مرگ نمونه تکامل یافته همین عالم محسوس است و اسرار نهفته این جهان در آن جهان عیان می‌گردد، هر گروهی را با پیشوایشان که در دنیا برگزیده بودند محشور می‌سازند.

۱۰۲

فعالیت کلاسی

اگرما کسی را دوست داشته باشیم، تلاش می‌کنیم هر آنچه را او دوست دارد انجام دهیم تا علاقه خود را به او نشان دهیم و خود را بیشتر به او نزدیک کنیم. با توجه به احادیث زیر بگویید برای اینکه رابطه دوستی خود را با خدا بیشتر کنیم، چه کارهایی را باید انجام دهیم؟

خداوند، بنده گناهکار توبه‌کننده را دوست دارد.

از تمام گناهان خود توبه می‌کنیم هر چند که دوباره مرتکب گناه شویم ناامید نمی‌شویم و باز هم به درگاه خدا توبه می‌کنیم.

خداوند، انسان با حیای بردبار با عفتی را که پاکدامنی می‌ورزد، دوست دارد.

در زندگی خود حیاء، صبر، عفت و پاکدامنی را دنبال می‌کنیم.

خداوند، رسیدگی به دلسوختگان و درماندگان را دوست دارد. به امور درماندگان و دلسوختگان رسیدگی می‌کنیم.

خداوند، کسی که جوانی‌اش را در اطاعت او بگذارند، دوست دارد.

جوانی خود را به جای لهو و لعب صرف اطاعت خدا می‌کنیم.

خداوند، زیبایی و آراستگی را دوست دارد.

در تمام زندگی به زیبایی و آراستگی خود فارغ از مُد و مدگرایی توجه می‌کنیم.

بررسی

با بررسی دنیای امروز، بزرگترین دشمنان خدا و متجاوزان به حقوق انسان‌ها را معرفی کنید و سپس راه‌های مؤثر برای مقابله با آنان را که همه ستم‌دیدگان جهان بتوانند انجام دهند، پیشنهاد دهید. هم اکنون دولت‌ها، گروه‌ها و مردمی وجود دارند که به طرق مختلف با تجاوز به حقوق انسان‌ها و دشمنی با دوستان خداوند به بزرگ‌ترین دشمنان خداوند تبدیل شده‌اند که از آن جمله می‌توان به ایالات متحده آمریکا، رژیم غاصب صهیونیستی، عربستان سعودی، گروهک داعش و ... اشاره کرد که راه مؤثر مقابله با آنان اتحاد دوستان خداوند حول محور «الله» است.

۱۰۶

اندیشه و تحقیق

- ۱- برای تقویت دوستی خود با خداوند، از چه راه‌هایی می‌توان کمک گرفت؟
- ۱- پیروی از خداوند ۲- دوستی با دوستان خدا ۳- بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان
- ۲- برای تقویت بیزاری از باطل و بی‌تفاوت نبودن در مقابل باطل صفات چه می‌توان کرد؟ ابتدا باید دوستی خداوند را در دل و جان خود پرورش دهیم و سپس از دشمنان خدا اعلام برائت و بیزاری نماییم و در این مسیر اگر ضرورت داشته باشد از بذل مال و جان دریغ نداشته باشیم.
- ۳- چگونه می‌توان دریافت که در دوستی با خدا و دشمنی با بدی‌ها صادق هستیم؟ با سنجش میزان دینداری خود می‌توانیم دریابیم که در دوستی با خدا و دشمنی با بدی‌ها چه قدر صادقیم چرا که دینداری، با دوستی خدا آغاز می‌شود و برائت و بیزاری از باطل و دشمنان خدا را به دنبال دارد.

۱۰۶

پیشنهاد

- ۱- در زندگی پیامبران و امامان (ص) و مجاهدان راه خدا تحقیق کنید و نمونه‌هایی از اشتیاق آنها به حق و مبارزه‌شان با زشتی و باطل را نشان دهید. ۱- قیام حضرت سید الشهداء (ع) بر ضد حکومت یزید. ۲- تحمل سال‌ها زندان مخوف و وحشتناک خلفای عباسی نشانه مبارزه امام موسی کاظم (ع) با ظلم و ستم است. ۳- مبارزه امیر المومنین علی (ع) با معاویه. ۴- مبارزه پیامبر اکرم (ص) با کفار مکه.
- ۲- امام خمینی - رحمه الله علیه - که از پیروان راستین پیامبر اکرم (ص) بود، زندگی خود را در مبارزه با ستم و باطل گذراند، آیا می‌توانید نمونه‌هایی از این مبارزه‌ها را بیان کنید؟ ۱- مبارزه با رژیم پهلوی ۲- مخالفت با لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی ۳- مخالفت با لایحه انقلاب سفید ۴- یکسان نمودن شاه با یزید در سخنرانی روز عاشورای ۱۳۴۲ هـ - اعتراض و مخالفت با لایحه کاپیتولاسیون

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

- ۱- این سخن «ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد». از کدام معصوم است؟
الف) رسول خدا (ص)   ب) امام صادق (ع)   ج) امام علی (ع)   د) امام باقر (ع)
- ۲- برترین دوستان خداوند چه کسانی هستند؟
الف) انبیاء و اولیای الهی   ب) رسول خدا (ص)
ج) انبیاء و اولیای الهی و مجاهدان راه حق   د) رسول خدا (ص) و اهل بیت ایشان (ع)

ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)

- ۳- به هر میزان که محبت شدیدتر باشد، تأثیر آن نیز در زندگی و گسترده‌تر است.
- ۴- خداوند در خواسته‌هایش فقط و فقط به انسان نظر دارد.

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)

- ۵- بهترین و مفیدترین راهنمایی‌ها از جانب چه کسی ارائه شده است؟
- ۶- شرط اصلی دوستی با خداوند، چه چیزی اعلام شده است؟

۵. به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
۷. چهار مورد از آثار محبت به خداوند را بنویسید. (۴)
۸. سه مورد از راه‌های افزایش محبت به خدا را نام ببرید. (۱/۵)
- معنا و مفهوم «لا اله الا الله» چیست؟ (۱/۵)
۹. دو پایه‌ای را که دینداری بر آن استوار است نام برده و به اختصار توضیح دهید. (۱)
۱۱. چه رابطه‌ای میان دوستی با خدا و نفرت از باطل برقرار است؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱. گزینه (ج) (۰/۵) ۲. گزینه (د) (۰/۵) ۳. عمیق‌تر (۰/۵) ۴. مصلحت (۰/۵) ۵. خداوند (۰/۵) ۶. عمل به دستورات خداوند (۰/۵) ۷. ۱- افسردگی، ترس و یأس را از بین می‌برد. (۰/۵) ۲- نشاط، تحرک، شجاعت و قدرت می‌بخشد. (۰/۵) ۳. تنبیل را چالاک و زنگ می‌کند. (۰/۵) ۴. بخیل را بخشنده می‌سازد. (۰/۵) ۸- ۱- پیروی از خدا (۰/۵) ۲- دوستی با دوستان خدا (۰/۵) ۳. بی‌زاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان (۰/۵) ۹. جمله «لا اله الا الله» که پایه و اساس بنای اسلام است. (۰/۵) مرکب از یک «نه» و یک «آری» است؛ (۰/۵) «نه» به هر چه غیر خدایی است و «آری» به خدای یگانه (۰/۵) ۱۰. دینداری بر دو پایه استوار است: تولی (دوستی با خدا و دوستان او) (۰/۵) و تیزی (بی‌زاری از باطل و پیروان او) (۰/۵) ۱۱. هر چه دوستی با خدا عمیق‌تر باشد، نفرت از باطل هم عمیق‌تر است. (۱)

یاری از نماز و روزه

مفاهیم آموز

هدف درس: تبیین نقش نماز و روزه در تقویت تقوا و دوری از گناه نماز ستون خیمه دین و نشانه وفاداری ما به عهد خویش با خدا است. جامعه اسلامی و فرد مسلمان با نماز شناخته می‌شود.

در کنار نماز، روزه قرار دارد. جوامع اسلامی در سراسر جهان با آمدن ماه رمضان حال و هوای معنوی پیدا می‌کنند و رفتار مردمش عوض می‌شود. خداوند احکام و دستوراتی را برای مصلحت و سعادت ما قرار داده است و جز بر اساس حکمت، وظیفه‌ای را برای ما تعیین نمی‌کند. خداوند برخی از فایده‌های مهم‌ترین احکام خود را از طریق آیات قرآن کریم و سخنان معصومین (ع) به اطلاع ما رسانده است.

مهم‌ترین فایده‌های نماز: ۱- یاد خدا ۲- دوری از گناه «تقوا» به معنای «حفاظت» و «نگهداری» است.

انسان متقی: شخصی خودنگه دار است که خود را از گناه حفاظت می‌کند. به عبارتی دیگر بر خودش مسلط است و زمام و لگام خود را در کنترل و اختیار خود دارد و نمی‌گذارد با تبعیت از نفس سرکش در لب پرتگاهی قرار بگیرد که با یک حرکت در دره‌های هولناک سقوط کند. قرآن کریم راه‌های متعددی را برای رشد نهال تقوا به ما نشان داده که دو مورد مهم از آنها «نماز» و «روزه» است.

- ۱) نه تنها از گناهان، که حتی از برخی مکروهات هم دور خواهیم شد.
- ۲) با انجام به موقع نماز بی‌نظمی را از زندگی خود دور خواهیم کرد.
- ۳) با خواندن نماز با لباس و بدن پاکیزه از آلودگی‌های ظاهری دور خواهیم شد.
- ۴) با رعایت غصبی نبودن لباس و مکان نماز به کسب درآمد از راه حرام متمایل نخواهیم شد.
- ۵) با توجه به بزرگی خداوند در برابر همه چیز به هنگام تکبیر، دیگران در دل ما جای خدا را نخواهند گرفت.
- ۶) با در نظر گرفتن عظمت خدا در رکوع و سجود، در مقابل مستکبران خضوع و خشوع نخواهیم کرد.
- ۷) با خواستن «اهدنا الصراط المستقیم» از خداوند، به راه‌های انحرافی دیگران دل نخواهیم بست.
- ۸) با گفتن عبارت «غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ»، خود را در زمره کسانی که خدا بر آنها خشم گرفته یا راه را گم کرده‌اند، قرار نخواهیم داد.

آثار نماز در دوری از گناه

- ۱) ناراحت کردن پدر و مادر
- ۲) غیبت کردن

اصحالی که نائیر نماز را از بین می‌برند

مهم ترین فایده روزه، تقوا است.

میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف های بزرگ، به میزان تسلط او بر خویش، خودنگهداری و «تقوا» است. هر قدر هدف بزرگتر باشد، تقوای بیشتری می طلبد.

روزه، مصداق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش های دل است.

- مبطلات روزه
- (۱) خوردن
  - (۲) آشامیدن
  - (۳) دروغ بستن بر خدا و پیامبر(ص) و جانشینان پیامبر(ص)
  - (۴) رساندن غبار غلیظ به حلق
  - (۵) فرو بردن تمام سر در آب
  - (۶) باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح
  - (۷) ...

کسی که غسل جنابت بر او واجب است، اگر عمداً تا اذان صبح غسل نکند و یا اگر وظیفه اش تیمم است، عمداً تیمم نکند، نمی تواند روزه بگیرد.

اگر کسی به چیز حرامی روزه خود را باطل کند، کفاره جمع بر او واجب می شود.

کفاره: برای هر روز، دوماه روزه بگیرد یا به شصت فقیر طعام بدهد.

کفاره جمع: باید هر دو کفاره یاد شده را انجام بدهد.

- شروط مسافر برای شکسته خواندن نماز و روزه گرفتن
- (۱) رفتن او بیشتر از ۴ فرسخ شرعی (حدود ۲۲/۵ کیلومتر) و مجموعه رفت و برگشت او بیشتر از ۸ فرسخ باشد.
  - (۲) بخواهد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده بماند.
  - (۳) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد، مثلاً سفر به قصد ستم به مظلوم

اگر کسی به علت عذری مانند بیماری نتواند روزه بگیرد و بعد از ماه رمضان عذر او برطرف شود و تا رمضان آینده عمداً قضای روزه را نگیرد باید هم روزه را قضا کند و هم برای هر روز یک مدّ به فقیر غذا بدهد.

اگر کسی روزه ماه رمضان را عمداً نگیرد، باید هم قضای آن را بجا آورد و هم کفاره بدهد.

اگر کسی به چیز حرامی روزه خود را باطل کند؛ مثلاً دروغی را به خدا نسبت دهد، کفاره جمع بر او واجب می شود.

واژگان

تَقْوَى:	تقوا پیشه کنید	كَيْب:	مقزز شده است
تَصَنَعُونَ:	انجام می دهید	الصِّيَامُ:	روزه

پیام قرآنی

«... وَ اقِمِ الصَّلَاةَ اِرْحَ الصَّلَاةُ تَهْمِي عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَ لَذِكْرِ اللّٰهِ الْكَبِيْرِ وَ اللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُوْنَ» (عنکبوت ۴۵)

ترجمه: و نماز را برپا دار، که نماز از کار زشت و ناپسند باز می دارد، و قطعاً یاد خدا بالاتر است، و خدا می داند چه می کنید.

پیام آیه: خداوند به بهترین مانع شرک و ارتکاب فحشاء و منکرات یعنی تلاوت قرآن و بهترین اعمال یعنی نماز امر می کند چرا که ذکر خدا برتر و بزرگ تر است.

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ» (بقره: ۱۸۳)

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید، روزه بر شما مقرر شده است، همان گونه که بر کسانی که پیش از شما بودند، مقرر شده بود باشد که تقوا پیشه کنید.

پیام آیه: اثر روزه و تقوا انسان ها را از گناه باز می دارد.

- ۱- چرا در هر روز، پنج بار به نماز می ایستیم؟ زیرا در آن پنج بار به طهارت جسم و روح می پردازیم و کسی که روزانه پنج بار طهارت روح و جسم داشته باشد اثری از آلودگی ها در آن نمی ماند.

۲- حکمت روزه چیست؟ چرا یک فرد مسلمان باید روزه بگیرد؟ تقوا، پارسایی و پاکی و دوری از گناه - مسلمان روزه می‌گیرد تا به درجه تقوا که همانا نگهداری و محافظت از خود در برابر گناه است، دست یابد.

۳- احکام دیگر روزه کدام‌اند؟ ۱- ناتوانی از گرفتن روزه و قضای آن به مجرد ضعف و عدم قدرت موجب قضای روزه نمی‌شود. ۲- بلوغ شرعی دخترها همان تکمیل نه سال قمری است که در این هنگام روزه بر آنها واجب است و ترک آن به مجرد بعضی از عذرهای جایز نیست. ۳- کسی که بر اثر عذر تا ماه رمضان سال آینده استمرار داشته باشد، فقط قضای آن بر او واجب است و کفاره تأخیر واجب نیست.

سؤال متن

تقوا چیست؟ تقوا به معنای حفاظت و نگهداری است و انسان با تقوا خودنگهدار است.

چرا قرآن کریم همواره مردم را دعوت به تقوا می‌کند؟ هدف قرآن کریم از دعوت به تقوا، مراقبت و نگهداری مردم در برابر گناهان و فساد و معصیت و آلودگی‌ها است.

این لجام گسیختگی و سرکشی هر انسان بی‌تقوا و رهواری و مطیع بودن در انسان با تقوا به چه معناست؟ انسان با تقوا به وسیله تقوا از خویشتن مراقبت می‌نماید و از گناه و آلودگی مصون می‌ماند به عبارتی بر خود مسلط می‌شود و زمام زندگی خود را در دست می‌گیرد اما انسان بی‌تقوا به دلیل کمبود تقوا توانایی کنترل زندگی خود را از دست می‌دهد و بحران‌های دنیوی او را احاطه می‌کنند در حالی که او توان مقابله و کنترل آنها را ندارد.

سؤال متن

چگونه تقوا را در خود به وجود آوریم که بتوانیم در مواقع خطر بر خود مسلط باشیم و از گناه دوری کنیم؟

ائمه معصومین و قرآن کریم راه‌های مختلفی را برای تقویت ایمان و در نتیجه تقوا به ما معرفی نموده‌اند که از جمله مهمترین آنها می‌توان به «نماز» و «روزه» اشاره کرد.

بررسی

فهم و درک درست اعمال زیر، انسان را در برابر چه گناهی حفظ خواهد کرد؟

عبارات و اعمال نماز	منکرات
۱- خواندن سوره توحید	۱- گناه شرک نسبت به خداوند
۲- درود بر پیامبر در تشهد	۲- گناه دشمنی با پیامبر و اهل بیت (صلوات الله علیه)
۳- دعای قنوت	۳- گناه دنیا دوستی و توجه صرف به دنیا
۴- حضور در نماز جماعت	۴- گناه انزوا و تفرقه
۵- گفتن عبارت «إِيَّاكَ نَعْبُدُ»	۵- گناه عبادت غیر خداوند
۶- گفتن عبارت «إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»	۶- گناه طلب یاری از غیر خداوند

بررسی

رسول خدا (ص) می‌فرماید: «چه بسا روزه‌داری که جز گرسنگی و تشنگی چیزی نصیب او نمی‌شود». مقصود پیامبر گرامی از این سخن چیست؟ روزه یک ظاهر و یک باطن دارد که تحمل گرسنگی و تشنگی جنبه ظاهری آن است اما بعضاً افرادی هستند که به روح روزه که همان تقوا است بی اهمیت هستند و روزه را صرفاً در نخوردن و نیاشامیدن می‌دانند.

فعالیت کلاسی

با مراجعه به رساله توضیح المسائل، عبارت‌های زیر را تکمیل کنید.

- ۱ اگر روزه‌دار سهواً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه‌اش باطل نیست.
- ۲ اگر روزه‌دار، چیزی را که لای دندانش مانده فرو ببرد روزه‌اش باطل می‌شود.
- ۳ روزه‌دار نباید غبار غلیظ و دود سیگار و تنباکو و مانند آنها را به حلقش برساند.
- ۴ اگر روزه‌دار، استفراغ عمدی نماید، روزه‌اش باطل است.

اندیشه و تحقیق

درباره مسائل زیر به توضیح المسائل مرجع تقلید خود مراجعه کنید و پاسخ آن را به دست آورید.

- ۱- اگر مسافر پیش از ظهر به وطنش یا به جایی که می‌خواهد ده روز در آنجا بماند، برسد در چه صورتی باید روزه بگیرد و در چه صورتی نباید روزه بگیرد؟ چنانچه کاری که روزه را باطل می‌کند انجام نداده باشد آن روز را روزه بگیرد.
- ۲- اگر مسافری که صبح حرکت کرده است، بعد از ظهر به وطن یا به جایی که می‌خواهد ده روز بماند برسد، وظیفه‌اش چیست؟ نباید آن روز را روزه بگیرد و باید قبل از اذان ظهر در محل اقامت باشد.
- ۳- اگر کسی که روزه است، بعد از ظهر مسافرت کند، وظیفه‌اش نسبت به روزه آن روز چیست؟ اشکالی نداشته و روزه آن روز صحیح است.
- ۴- اگر کسی که روزه گرفته، پیش از ظهر مسافرت کند و بخواهد به بیش از چهار فرسخ برود، وظیفه‌اش چیست؟ نماز شکسته است و نباید روزه بگیرد.

۱۱۹

پیشنهاد

درباره آثار و فواید بهداشتی روزه تحقیق کند و نتیجه آن را در کلاس گزارش نماید. برای این تحقیق می‌توانید به کتاب‌های زیر مراجعه کنید:

- ۱- اولین دانشگاه و آخرین پیامبر، دکتر پاک‌نژاد
  - ۲- فلسفه روزه برای جوانان، اسدالله محمدی‌نیا
  - ۳- اهمیت پزشکی روزه در سلامت انسان، حبیب‌الله جعفری
  - ۴- اهمیت روزه از نظر علم روز، احمد صبور اردوبادی
- تمام دستگاه‌های بدن را از خستگی مداوم رها می‌سازد، عمر را طولانی می‌کند، به جسم نشاط تازه‌ای می‌بخشد، و آدمی را از کسالت و سستی درمی‌آورد، از بیماری و دردها آزاد می‌سازد، چاقی زیاد را از بین می‌برد.

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

۱- کدام مورد از مبطلات روزه است؟

الف) دروغ گفتن - فی کردن

ب) فرو بردن تمام سردر آب - ضعف زیاد

ج) رساندن غبار غلیظ به حلق - باقی ماندن بر حنابت تا اذان صبح

د) دروغ گفتن - شنا کردن

۲- مهم‌ترین فایده روزه چیست؟

الف) پایداری

ب) پاکي

ج) تقوا

د) دوری از گناه

ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)

۳- نماز، ستون خیمهٔ دین و نشانهٔ وفاداری ما به عهد

با خداست.

۴- تقوا به معنای حفاظت و

است.

ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)

۵- یک فایدهٔ مهم نماز را نام ببرید.

۶- یک راه مهم که قرآن کریم برای کسب تقوا به ما نشان داده، چیست؟

د) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

۷- کدام اعمال تأثیر نماز را از بین می‌برند؟ (۱)

۸- میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف‌های بزرگ، به چه عاملی بستگی دارد؟ (۱)

۹- چهار مورد از مبطلات روزه را نام ببرید. (۲)

۱۰- دو شرط از شرایط مسافر را که باعث شکسته شدن نماز می‌شود، بیان کنید. (۲)

۱۱- کفارهٔ جمع را تعریف کنید. (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه (ج) (۰/۵) ۲- گزینه (ج) (۰/۵) ۳- خویش (۰/۵) ۴- نگهداری (۰/۵) ۵- یاد خدا (۰/۵) ۶- نماز (۰/۵)
- ۷- ناراحت کردن پدر و مادر (۰/۵) - غیبت کردن (۰/۵) ۸- میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف‌های بزرگ. به میزان تسلط او بر خویش (۰/۵)، خود نگر داری و «تقوا» بستگی دارد و هر قدر هدف بزرگ‌تر باشد، تقوای بیشتری می‌طلبد. (۰/۵)
- ۹- خوردن (۰/۵) ۲- آشامیدن (۰/۵) ۳- دروغ بستن بر خدا و پیامبر (ص) و جانشینان پیامبر (ص) (۰/۵) ۴- فرو بردن تمام سر در آب (۰/۵) ۱۰- رفتن او بیشتر از ۴ فرسخ شرعی (حدود ۲۲/۵) کیلومتر و مجموعه رفت و برگشت او بیشتر از ۸ فرسخ باشد. (۱) بخواهد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده بماند. پس کسی که می‌خواهد ده روز و بیشتر در سفر بماند، باید نمازش را کامل بخواند و روزه‌اش را هم بگیرد. (۱) ۱۱- کفار جمع یعنی باید هر دو کفار را انجام دهد یعنی برای هر روز هم دو ماه روزه بگیرد و هم به شصت فقیر طعام بدهد. (۱)

۱۱ فضیلت آراستگی

مسئله آموزشی

هدف درس: به برخی از برنامه‌های ارزشمند مؤمنان مانند حضور «آراسته» و «عقیفانه» در جامعه. یکی از جلوه‌های عفاف، مربوط به آراستگی و مقبولیت است.

آراستگی: مرتب و منظم کردن خود و بهتر کردن وضع ظاهری یا باطنی است.

پیشوایان ما آراسته به زیبایی‌های اخلاقی بودند و به زیبایی و آراستگی ظاهری هم خود توجه داشتند. پیامبر (ص) فرمودند: «خدای متعال دوست دارد وقتی که بنده‌اش به سوی دوستان خود می‌رود، آماده و آراسته باشد».

امام صادق (ع) می‌فرمایند: «خداوند آراستگی و زیبایی را دوست دارد و از نپرداختن به خود، و خود را ژولیده نشان دادن، بدش می‌آید. و نیز می‌فرمود: «دو رکعت نماز با بوی خوش گزارده شود، بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است».

آراستگی شامل زمان حضور در خانواده و از آن مهم‌تر، زمان عبادت می‌شود.

از توصیه‌های پیشوایان، استفاده از عطر، شانه زدن به سوا، پوشیدن لباس روشن و تمیز و پاک بودن تمام بدن در هنگام عبادت است.

مقبولیت: از نیازهای انسان، نیاز به مقبولیت در جمع خانواده، همسالان و جامعه است. به کار بردن کلام رکبیک و نابه‌جا، یا گذاشتن سیگاری بر لب، نشانه ضعف روحی و ناتوانی در اثبات خود از راه درست و سازنده است.

عفاف: حالتی در انسان که به وسیله آن خود را در برابر تندروی‌ها و کندروی‌ها، کنترل می‌کند تا از اعتدال و میانه‌روی خارج نشود.

تیزج: برخی انسان‌ها در آراستگی و ابراز وجود و مقبولیت، دچار تندروی می‌شوند، به گونه‌ای که در آراسته کردن خود، زیاده‌روی می‌کنند و دچار خودنمایی می‌شوند که قرآن آن را کاری جاهلانه می‌شمرد.

۱) برای حفظ عزت و کرامت خود می‌تواند خود را کنترل کند و آراستگی خود را در حد متعادل نگه دارد.

۲) توانایی دارد که زیبایی ظاهری خود را وسیله خود نمایی و جلب توجه دیگران قرار ندهد.

۳) حیا می‌کند که برخی افراد به خاطر امور سطحی و کوچک، زبان به تحسین و تمجید او بکشایند.

۴) از مقبولیت در نزد همسالان و جامعه گریزان نیست؛ اما خود را ابزار هوس‌رانی دیگران نمی‌کند.

امام علی (ع) می‌فرمایند: «مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی که در این صورت ناچار می‌شوی با انجام گناه به جنگ خدا بروی».

امام صادق (ع) می‌فرماید: «لباس نازک و بدن نما نپوشید؛ زیرا نشانه سستی و ضعف دین است».

زن مظهر جمال خلقت است و این زیبایی هم مربوط به باطن و هم مربوط به ظاهر اوست.

همانطور که اگر انسان از علم خود به درستی استفاده نکند، به جای رستگاری، شقاوت نصیبش می‌شود، عرضه نابه‌جای زیبایی نیز به جای گرمی بخشیدن به کانون خانواده، عفت و حیا را از بین می‌برد.

سؤال متن

چگونه حضوری در اجتماع می‌تواند این ثمرات را به دنبال آورد؟ حضوری آراسته به زیبایی ظاهر و اخلاق

بررسی

با توجه به شکل پوشش های موجود در جامعه برای پسران و دختران، بگویید که کدام یک از آنها عفت و عزت افراد را بیشتر تضمین می کند؟ پوششی که در آن تمام بدن، به جز گردی صورت و دست ها تا مچ از نامحرم رعایت شده باشد و همچنین چسبان و تحریک کننده نباشد. در پوشش، باید فرهنگ جامعه مورد توجه قرار گیرد.

۱۲۹

اندیشه و تحقیق

- ۱- چه تفاوتی میان آراستگی و خود نمایی ظاهری است؟ خودنمایی (تَبَرُّج) نوعی تندروری در آراستگی و ابراز وجود و کاری جاهلانه است؛ اما آراستگی به معنای «مرتب و منظم کردن خود و بهتر کردن وضع ظاهری یا باطنی» است که انسان به طور فطری به آن علاقه دارد.
- ۲- چگونه با خودنمایی، عفت آدمی لکه دار می شود؟ انسان خودنمازیایی ظاهری خود را وسیله جلب توجه دیگران قرار می داده و اجازه می دهد به شخصیت انسانی او اهانت شود و خود را در حد ابزاری برای هوسرانی دیگران قرار می دهد.

۱۲۹

پیشنهاد

- ۱- پیرامون ما افرادی هستند که با استفاده از خلاقیت های خود تحسین دیگران را برانگیخته اند و در زمینه های گوناگون هنری، ورزشی، علمی، اجتماعی و اخلاقی به فردی مؤثر در جامعه تبدیل شده اند. آنچه درباره عوامل این موفقیت می دانید، بیان کنید. عوامل موفقیت: ۱- هدفمندی ۲- اعتماد به نفس ۳- عزم و اراده ۴- مشورت با افراد موفق ۵- یاد خدا ۶- دوری از گناه ۷- دوری از تظاهر ۸- زندگی در محیط مطلوب ۹- تحسین خویشتن ۱۰- خداباوری
  - ۲- با خود بیندیشید و ببینید که تا چه اندازه کوشش کرده اید آراستگی همراه با عفاف داشته باشید. آیا موانع درونی در مقابل این کوشش وجود داشته است؟ آنها را برای خود مشخص کنید و برای برداشتن آن موانع راه حل مناسب تنظیم نمایید.
- یک مسلمان باید جهت پیروی از دستورات دین اسلام که دین تعادل است سعی و کوشش کند و اگر چنین باشد در تمام شؤون زندگی که آراستگی هم جزئی از آن است از مرز تعادل خارج نمی شود تا به افراط و تفریط منجر شود. من هم به عنوان یک مسلمان از این قاعده مستثنی نیستم و سعی می کنم که آراستگی خود را در مرز تعادل حفظ نمایم و اندام خود را وسیله ای برای سوء استفاده دیگران قرار ندهم و اگر در پاره ای موارد از تعادل خارج شدم به قرآن کریم، احادیث و ائمه معصومین (ع) پناه برده و از ایشان کمک می گیرم.

ارزشیابی مستمر

- الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)
- ۱- کدام یک از موارد زیر از توصیه های معصومین (ع) هنگام عبادت است؟
 الف) استفاده از عطر
 ب) شانه زدن مو
 ج) پوشیدن لباس تمیز و روشن
 د) تمام موارد
  - ۲- امام صادق (ع) فرمودند: «لباس
 الف) نازک و بدن نما - بی شخصیتی و ذلت
 ب) نپوشید، زیرا چنین لباسی نشانه
 ج) نازک و بدن نما - سستی و ضعف دین
 د) کثیف و ژولیده - بی شخصیتی و ذلت»
 الف) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)
  - ۳- آراستگی، اختصاص به زمان حضور در اجتماعات و ندارد.
  - ۴- زن کانون عفاف است.
  - ج) به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
  - ۵- اعمالی از قبیل پوشیدن لباس های نامناسب نشانه چیست؟
  - ۶- نتیجه تقویت و استحکام رشته های عفاف در روح انسان چیست؟
 د) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.
  - ۷- معنای آراستگی چیست؟ (۱)

۸- عفاف را تعریف کنید. (۱)

۹- تزج را تعریف کنید. (۱)

۱۰- چرا دین اسلام، مسلمانان را از خودنمایی و افراط در آراستگی منع می‌کند؟ (۱)

۱۱- دو مورد از ویژگی‌های انسان عقیف را بیان کنید. (۲)

۱۲- به چه علت وجود عفاف در زنان و دختران ارزش بیشتری دارد؟ (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

۱- گزینه (د) (۰/۵) ۲- گزینه (ج) (۰/۵) ۳- معاشرت ما (۰/۵) ۴- خانواده (۰/۵) ۵- ضعف روحی و ناتوانی در اثبات خود از راه درست و سازنده (۰/۵) ۶- نتیجه تقویت و استحکام رشته‌های عفاف در روح انسان، آراستگی و پوشش با وقارتر است. (۰/۵) ۷- آراستگی به معنای «مرتب و منظم کردن خود و بهتر کردن وضع ظاهری یا باطنی» است. (۱) ۸- حالتی در انسان است که به وسیله آن خود را در برابر تندروی‌ها و کندروی‌ها کنترل می‌کند. (۰/۵) ۹- برخی انسان‌ها در آراستگی و ایجاز وجود و مقبولیت دچار تندروی می‌شوند؛ (۰/۵) به گونه‌ای که در آراسته کردن خود، زیاده‌روی می‌کنند و به خودنمایی می‌رسند. (۰/۵) ۱۰- زیرا زیاده‌روی در آراستگی و توجه بیش از حد به آن، باعث غفلت انسان از هدف اصلی زندگی (۰/۵) و مشغول شدن به کارهایی می‌شود که عاقبتی جز دور شدن از خدا ندارد. (۰/۵) ۱۱- ۱- برای حفظ عزت و کرامت خود، می‌تواند خود را کنترل کند و آراستگی‌اش را در حد تعادل نگه دارد. (۱) ۲- توانایی دارد که زیبایی ظاهری خود را وسیله خودنمایی و جلب توجه دیگران قرار ندهد. (۱) ۱۲- زیرا خداوند زنان را بیشتر از مردان به نعمت زیبایی آراسته است. (۱)

۱۲ درس زیبایی پوشیدگی

مناheim آموخت

هدف درس: تبیین مسأله عفاف و یکسانی آن برای مرد و زن.

- وظایف خاص مردان و زنان در قرآن کریم
- (۱) مردان چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به زنان نامحرم خودداری کنند.
  - (۲) زنان از نگاه به نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از نگاه حفظ کنند.
  - (۳) استفاده از زینت و زیور موجب جلب توجه نامحرمان نشود.
  - (۴) زنان حجابتی داشته باشند که علاوه بر موی سر، گریبان و گردن آنها را هم بپوشاند.

در مسأله عفاف نسبت به پوشش زنان توجه ویژه‌ای شده است.

پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: «نگاه به نامحرم، تیری زهر آلود از ناحیه شيطان است.»

علاوه بر قرآن کریم، پیشوایان ما، حدود حجاب را مشخص کرده‌اند.

پوشیدن لباسی که مردها را نزد مردم انگشت‌نما کند یا وسیله جلب زنان نامحرم قرار گیرد، حرام است.

دو شرط زنان در پوشش

- (۱) تمام بدن خود را به جز صورت و دست‌ها تا مچ از نامحرم بپوشاند.
- (۲) پوشش آنان نباید چسبان و تحریک کننده باشد.

استفاده از «چادر» که دو شرط بالا را به طور کامل دارد و سبب حفظ هرچه بیشتر کرامت و منزلت زن می‌گردد و توجه مردان نامحرم را به حداقل می‌رساند، اولویت دارد.

حفظ موهبت‌ها و نعمت‌های خدادادی نه تنها سلب آزادی تلقی نمی‌شود بلکه به معنای بهره‌مندی مطلوب و درست از آنهاست.

چگونگی و نوع پوشش تا حدود زیادی به آداب و رسوم ملت‌ها و اقوام بستگی دارد.

انسان‌هایی که به ارزش‌های اخلاق اعتقاد بیشتری داشته‌اند، از پوشش کامل‌تر و متین‌تری استفاده کرده‌اند.

هر قدر سطح ارزش‌های اخلاقی در جوامع پایین آمده، پوشش مردان و زنان نیز در سطح پایین‌تری قرار گرفته و شکسته پیدا کرده است.

انبیان الهی که در اصل و حقیقت، یک دین هستند، همواره بر پوشش تأکید کرده‌اند.

بی‌حجابی زنان غرب نه تنها جایگاهی در اندیشه مسیحیت حقیقی ندارد، بلکه بازگشت به سنت‌های مفرکانه قبل از حضرت

مسیح (ع) محسوب می‌شود.

در عموم فرهنگ‌ها، پوشش زنان به صورت یک اصل پسندیده مطرح بوده است.

واژگان

مورد آزار قرار نگیرند

لَا يُؤْذِنَ

نزدیک کنند.

یَدْنِینَ:

بهتر است

پوشش‌ها

آذنی:

جلایب:

پیام قرآنی

«يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَ تَرَوُنَّ كُفْرًا بِمَا جَاءَكَ مِنَ رَبِّكَ إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الضَّالِّينَ» (احزاب، ۵۹)

ترجمه: ای پیامبر، به زنان و دختران و به زنان مؤمن بگو پوشش‌های خود را به خود نزدیک‌تر کنند این برای آنکه به [عفاف] شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند. بهتر است پیام آیه: پوشیدن لباسی که معرف شخصیت زن برای تأمین عفت و آبرو باشد، لازم است.

۱۳۵

سؤال متن

آیا در قرآن کریم عفاف و حجاب دستور خاصی وجود دارد؟ بله زیرا: ۱- وظیفه مردان است که چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به زنان نامحرم خودداری کرده و دامان خود را از گناه نگه دارند. ۲- زنان نیز مانند مردان وظیفه‌ای دارند که از نگاه به نامحرم خودداری کنند و دامان خود را از گناه حفظ کنند. ۳- استفاده از زینت و زیورآلات نباید به گونه‌ای باشد که توجه نامحرمان را به خود جلب کند. ۴- زنان باید حجاب خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که علاوه بر موی سر، گریبان و گردن آنها را هم بپوشاند. امام کاظم در جواب برادرش که پرسید: دیدن چه مقدار از بدن زن نامحرم جایز است؟ فرمود چهره و دست تاج.

۱۳۶

سؤال متن

آیا اسلام نحوه و شکل پوشش را معین کرده است؟ بله، مردان را موظف کرده است لباس بپوشند که وقار و احترام آنان حفظ شود و با ارزش‌های اخلاقی جامعه هماهنگ باشد. زنان نیز موظف‌اند که دو شرط را رعایت کنند: ۱- تمام بدن خود را به جز صورت و دستها تا مچ را از نامحرم بپوشانند. ۲- پوشش آنان نباید چسبان و تحریک‌کننده باشد. آیا حجاب زنان، موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه می‌شود؟ خیر، پوشش زنان نیز نه تنها آزادی و حضور مؤثر آنان در جامعه را سلب نمی‌کند، بلکه بنا به فرموده قرآن کریم، فعالیت‌های مؤثر، مفید و بدون زیان آنان را ممکن می‌سازد، سلامت اخلاقی جامعه را بالا می‌برد، حریم و حرمت زن را حفظ می‌کند و آرامش روانی او را افزایش می‌دهد.

۱۳۷

سؤال متن

آیا حجاب اختصاص به ما مسلمانان دارد؟ خیر، تمام ادیان الهی، همواره بر پوشش تأکید کرده‌اند مثلاً از گذشته تا زمان حاضر، زنان راهبه و قدیس یکی از کامل‌ترین حجاب‌ها را داشته‌اند.

۱۳۹

اندیشه و تحقیق

۱- برای حضور سالم و عزتمند در جامعه، چه پیشنهادهایی برای مردان و زنان دارید؟ رعایت حجاب، بالا بردن سطح فرهنگ جامعه، پر کردن اوقات فراغت جوانان، توجه به امر ازدواج آسان، بالا بردن اشتغال جوانان و ...
۲- با اینکه پوشش بدن و حتی موی سر در دین حضرت مسیح (ع) یک امر پسندیده است، برخی جوامع مسیحی نسبت به این موضوع بی‌توجه‌اند. به نظر شما، علت آن چیست؟ غفلت از دین راستین الهی و بازگشت به سنت‌های مشرکانه قبل از مسیح (ع)

۱۳۹

پیشنهاد

وضع جامعه اطراف خود را بررسی کنید و ببینید:

۱- رفتار پسران و مردان در جامعه چگونه باید باشد تا سلامت اخلاقی جامعه حفظ شود؟
الف) کنترل نگاه به نامحرمان

ب) پوشش با وقار و محترمانه و هماهنگ با فرهنگ و ارزش‌های جامعه

- ۲- حفظ حرمت دختران و زنان تا چه میزان به وضع پوشش آنان بستگی دارد؟ رعایت و حفظ پوشش مناسب دختران و زنان هر چه کامل‌تر و دقیق‌تر باشد ارزشمندتر بوده. آثار فردی و اجتماعی فراوانی دارد که از آن جمله می‌توان به حفظ حرمت ایشان و عزت نفس آنان اشاره کرد زیرا با رعایت پوشش مناسب خود را در معرض آسیب‌های مختلف قرار نمی‌دهند و کسی هم اجازه و حرمت تعرض به آنها را پیدا نخواهد کرد.
- ۳- با دوستان خود مشورت کنید و ببینید که رعایت پوشش اسلامی توسط زن در هر یک از موارد زیر چه ثمراتی را دارد.
- ۱- برای زن: حضور در اجتماع، فعالیت مؤثر و مفید بدون زیان، آرامش روانی، حفظ عفت و آبروی زن، علاقه به ازدواج، مصونیت برای زنان، عزت‌مندی و ...
- ۲- برای مرد: آرامش روانی و وقار و احترام، علاقه به ازدواج، عزت‌مندی، کاهش ولع جنسی و ...
- ۳- برای خانواده: پویایی خانواده، تعالی خانواده، پویایی جامعه، جلوگیری از هوسرانی، بهداشت روانی، حفظ نیروی کار در جامعه، حفظ ارزش‌های انسانی، تأمین و تضمین سلامت و پاکی نسل جامعه
- ۴- برای جامعه: سلامت اخلاقی جامعه، پویایی جامعه، جلوگیری از هوسرانی، بهداشت روانی، حفظ نیروی کار در جامعه، حفظ ارزش‌های انسانی، تأمین و تضمین سلامت و پاکی نسل افراد جامعه.

ارزشیابی مستمر

الف) گزینه درست را انتخاب کنید. (۱ نمره)

- ۱- نظر ادیان الهی در مورد حجاب کدام یک از گزینه‌های زیر است؟
 الف) لازمه دین داری (ب) لازمه ارتباط بهتر (ج) لازمه توسعه دانش بشری (د) لازمه کامروایی زنان
- ۲- بی‌حجابی زنان غربی نتیجه چیست؟
 الف) بازگشت به کفر و الحاد (ب) بازگشت به اندیشه مسیحیت حقیقی
 ج) بازگشت به سنت‌های مشرکانه (د) بازگشت به اندیشه فراعنه مصر باستان
- ب) جاهای خالی را کامل کنید. (۱)
- ۳- چگونگی و نوع پوشش، تا حدود زیادی تابع ...
 و رسوم ملت‌ها و اقوام است.
- ۴- مورخان غربی بر این باورند که می‌توان ایران باستان را ...
 گسترش حجاب در جهان دانست.
- ج) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. (۱)
- ۵- حکم پوشیدن لباس بدن نما که وسیله جلب توجه نامحرم می‌شود، چیست؟
- ۶- کدام پوشش، جامع تمام شرایط حجاب است؟
- د) به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.
- ۷- چهار مورد از وظایف خاصی را که خداوند برای مردان و زنان تعیین کرده را بنویسید. (۲)
- ۸- از دیدگاه قرآن کریم نتیجه حجاب مناسب چیست؟ (۱)
- ۹- دو شرط زنان را در پوشش بیان کنید. (۲)
- ۱۰- چرا خداوند دستور حجاب را برای حضور زن در اجتماع و مواجهه با نامحرم قرار داده است؟ (۱)
- ۱۱- آیا حجاب زنان موجب سلب آزادی و کاهش حضور آنان در جامعه می‌شود؟ توضیح دهید. (۱)

پاسخ ارزشیابی مستمر

- ۱- گزینه الف) (۰/۵) ۲- گزینه ج) (۰/۵) ۳- آداب (۰/۵) ۴- منشأ اصلی (۰/۵) ۵- حرام (۰/۵) ۶- چادر (۰/۵)
- ۷- ۱- مردان چشم خود را کنترل کنند و از نگاه به زنان نامحرم خودداری کنند. (۰/۵)، ۲- زنان از نگاه به نامحرم خودداری و دامان خود را حفظ کنند (۰/۵)، ۳- استفاده از زینت و زیور موجب جلب توجه نامحرم نشود. (۰/۵)، ۴- زنان حجابی داشته باشند که علاوه بر موی سر، گریبان و گردن آنها را هم بپوشاند. (۰/۵) ۸- زن به عفاف و پاکی شناخته می‌شود (۰/۵) و افراد بی‌بند و بار که اسیر هوی و هوس خود هستند، به خود اجازه تعرض به او را نمی‌دهند. (۰/۵) ۹- ۱- تمام بدن خود را به جز صورت و دست‌ها تا میچ از نامحرم بپوشاند. (۱) ۲- پوشش آنان نباید چسبان و تحریک‌کننده باشد. (۱) ۱۰- زیرا حجاب چگونگی پوشش زن را هنگام حضور در اجتماع مشخص می‌کند. این حکم نه تنها سبب کاهش حضور زنان نمی‌شود (۰/۵) بلکه سبب می‌شود تا حضوری مطمئن و همراه با امنیت داشته باشند و از نگاه ناهلانی که در جامعه حضور دارند، ایمن باشند. (۰/۵)
- ۱۱- خیر- قانون حجاب کمک می‌کند تا جامعه به جای آنکه ارزش زن را در ظاهر و قیافه وی خلاصه کند. (۰/۵) به شخصیت، استعدادها و کرامت ذاتی وی توجه کند. (۰/۵)

سوالات امتحانی

آزمون دینی (نوبت اول)

تاریخ

الف) گزینه درست را انتخاب کنید.

- ۱- چرا گاهی آثار و پیامد انکار معاد، گریبان کسانی که معاد را قبول دارند هم می‌گیرد؟
الف) زیرا قبول داشتن به تقوا تبدیل نشده است.
ب) زیرا غرق در لذت‌های زودگذر دنیا شده‌اند.
ج) زیرا قبول داشتن به ایمان تبدیل نشده است.
د) زیرا به معصومین (ع) اعتقاد ندارند.

۲- چه کسانی با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر داده‌اند؟

- الف) پیامبران   ب) فرشتگان   ج) امامان (ع)   د) معصومین (ع)

ب) درست یا نادرست بودن سوالات زیر را مشخص کنید.

۳- شناخت خدا و سرمایه‌هایش و بهره‌گیری از آنها عامل بسیار مهمی برای حرکت به سوی هدف است.

- درست نادرست
درست نادرست

۴- قرآن کریم تنها به خبر دادن از آخرت قناعت کرده است.

- ج) به سوالات زیر با «بله» یا «خیر» پاسخ دهید.
۵- آیا خداوند با دادن انواع نعمت به انسان کرامت بخشیده است؟
بله خیر
۶- آیا پیامبران عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ بوده‌اند؟
بله خیر

د) جاهای خالی را کامل کنید.

۷- هدف‌ها و دل‌بستگی‌هایی مثل مال و ثروت، هدف‌های _____ به شمار می‌آیند.

۸- عالم برزخ میان زندگی دنیایی و حیات _____ قرار گرفته است.

ها به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

۹- موانع رسیدن به هدف را نام ببرید.

۱۰- دو بُعد انسان را نام ببرید.

و) به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱۱- دو تفاوت عمده میان انسان و موجوداتی همچون گیاهان و حیوانات را بیان کنید.

۱۲- شیطان معمولاً از چه راه‌هایی ما را فریب می‌دهد. (۲ مورد)

۱۳- ترسیدن خداپرستان از مرگ به چه معناست؟

۱۴- دو مورد از استدلال‌هایی که بر امکان معاد دلالت دارند را نام ببرید.

۱۵- اعمال خیری را که بازماندگان برای درگذشتگان انجام می‌دهند و در وضعیت آنان در عالم برزخ مؤثر است را نام ببرید.

۱۶- آثار ماتقدم را تعریف کنید.

۱۷- چهار مورد از وقایع مربوط به مرحله دوم قیامت را نام ببرید.

۱۸- نحوه تجسم کارهای خوب و کارهای بد در روز قیامت چگونه است؟

پایخ سوالات امتحانی

دین و زندگی

- لذت بخش نشان دادن گناه (۰/۵)
- ۱۳ نترسیدن خداپرستان از مرگ به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می کنند، (۰/۵) بلکه آنان از خداوند عمر طولانی می خواهند تا بتوانند در این جهان باتلاش در راه خدا و خدمت به انسان ها (۰/۵)، با اندوخته ای کامل تر خدا را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند. (۰/۵)
- ۱۴-۱ اشاره به پیدایش نخستین انسان (۰/۵)
- ۲- اشاره به نمونه هایی از زنده شدن مردگان (۰/۵)
- ۱۵-۱ طلب مغفرت (۰/۵) ۲- دعای خیر (۰/۵)
- ۳- انفاق برای آنان (۰/۵)
- ۱۶ به اعمالی گفته می شود که آثار آن، محدود به دوران زندگی انسان است (۰/۵) و با مرگ، پرونده این اعمال بسته می شود. (۰/۵)
- ۱۷-۱ زنده شدن همه انسان ها (۰/۵)، ۲- کنار رفتن پرده از حقایق عالم (۰/۵) ۳- برپا شدن دادگاه عدل الهی (۰/۵)
- ۴- حضور شاهدان و گواهان (۰/۵)
- ۱۸ کارهای خوب با صورت های بسیار زیبا و لذت بخش تجسم می یابند (۰/۵) و کارهای بد با صورت های بسیار زشت و وحشت زا و آزاردهنده، مجسم می شوند. (۰/۵)

- گزینه ج (۰/۵)
- گزینه الف (۰/۵)
- نادرست (۰/۵)
- نادرست (۰/۵)
- بله (۰/۵)
- بله (۰/۵)
- فرعی (۰/۵)
- اخروی (۰/۵)
- نفس اماره (۰/۲۵)، شیطان (۰/۲۵)
- نعد جسمانی (۰/۲۵)، نعد روحانی (۰/۲۵)
- ۱- انسان خود باید هدف خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ (۰/۵) در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می کنند. (۰/۵)، ۲- انسان بی نهایت طلب، بر زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است؛ هدف هایی که پایان نیابد و تمام نشود. (۰/۵)، در حالی که حیوانات و گیاهان هدف های محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می رسند، متوقف می شوند. (۰/۵)
- ۱۲-۱ غافل کردن از خدا و یاد او (۰/۵) ۲- زیبا و

سوالات امتحانی

تاریخ: .....

نام: .....

آزمون: فردا (نوبت دوم)

- الف) گزینه درست را انتخاب کنید.
- ۱- اولین گام برای حرکت انسان در مسیر سعادت و رستگاری چیست؟
- الف) شناخت خدا
ب) شناخت انسان
ج) شناخت پیامبران (ع)
د) شناخت معصومین (ع)
- ۲- این سخن: «ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست دارد»، از کیست؟
- الف) امام حسن (ع)   ب) امام صادق (ع)   ج) پیامبر اکرم (ص)   د) امام علی (ع)
- ۳- درست یا نادرست بودن سوالات زیر را مشخص کنید.
- ۳- رسول خدا (ص) اوقات خود را به چهار قسمت تقسیم می کردند. درست نادرست
- ۴- عقل انسان جایگاه خداست و جز با خدا آرام و قرار نمی گیرد. درست نادرست
- ۵- به سوالات زیر با «بله» یا «خیر» پاسخ دهید.
- ۵- آیا منکران معاد برای انسان حقیقتی جز جسم و تن او قائل نیستند؟ خیر بله
- ۶- آیا پدر و مادر، محبوب، مقصود و هدف اصلی زندگی ما هستند؟ خیر بله
- ۷- جاهای خالی را کامل کنید.
- ۷- هدف ها و دل بستگی هایی مثل خیرخواهی نسبت به دیگران، هدف محسوب می شوند.
- ۸- آدمی با اراده و عزم، آنچه را انتخاب کرده است، می سازد.

محتوای ویژه کتاب

- مفاهیم آموزشی
- واژگان هر درس
- پیام‌های قرآنی هر درس
- پاسخ به تمامی پرسش‌ها و فعالیت‌های کتاب درسی
- استفاده از سؤال‌های منبع‌دار
- موارد مهم و سؤالات امتحانی
- ارزشیابی مستمر همراه با پاسخ و بارم‌بندی
- آزمون‌های دی و خرداد همراه با پاسخ و بارم‌بندی

دین و زندگی ۱

۱. تفکر و اندیشه

۱. هدف آفرینش

مفاهیم آفرینش

هدف درس: تبیین علت، هدف از خلقت انسان و زندگی او

هدف زندگی تمام وسایل و ابزار برای منظوری خاص ساخته شده‌اند و به‌کارگیری آنها در کارهای دیگر، هدر دادن و اتلاف سرمایه است. انسان‌ها نیز برای هدفی آفریده شده‌اند و این خطر وجود دارد که در صورت نداشتن و ندانستن هدف خلقت، عمر خود را به اشتباه صرف کارهایی کنند که در نهایت مشخص شود که برای آن کارها خلق نشده‌اند و سرمایه‌ای را از دست بدهند که نه ارزش آن، قابل مقایسه با امکانات دنیوی است و نه امکان احیای مجدد آن وجود دارد. تمام جهان آفرینش در مسیر هدفی مشخص در حرکت است و خداوند از خلقت تک‌تک موجودات این جهان هدفی داشته است؛ چرا که خدای حکیم هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد. خداوند در قرآن کریم تأکید می‌کند که آفرینش جهان «حق» است. حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین، به معنای هدفدار بودن خلقت آنهاست.

(۱) انسان خود باید هدف خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد، در حالی که گیاهان

و حیوانات به صورت طبیعی و غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.

(۲) انسان بی‌نهایت طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است؛ هدف‌هایی که پایان نیابد و تمام نشود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف محدودی دارند و هنگامی که به سرحدی از رشد و کمال می‌رسند،

متوقف می‌شوند؛ چنان‌که گویی راهشان پایان یافته است.

خداوند به انسان اختیار داده است تا با انتخاب خود، راه پرستش و بندگی خدا را برگزیند تا در سایه آن به رحمت الهی دست یابد.

مورخ، راه‌های ارتباطی
از برجسته‌ترین عوامل
رہ‌های گوناگون نقش
می‌تفاوت بوده است.

۷۵

۹۲ ارتفاعات سخت
کرمانشاه برخوردار
است و بر منطقه،
از جمله افرادی که

چهارم‌های مرزی،

سرین زهاب -

و تاریخی

۸۴

وجه تقابل
انسان و حیوان

کنکوری ها
یازدهمی ها
دهمی ها

Edited with the trial version of
Foxit Advanced PDF Editor
To remove this notice, visit:
www.foxitsoftware.com/shopping

کانال تلگرام دیجی کنکور

یک کانال جامع به جای همه اپ ها و کانال های دیگر

دوره های مشاوره ای

برنامه ریزی روزانه

نمونه سوالات امتحانی

فیلم های کنکوری

پادکست های انگیزشی

جزوات درسی

و هر چیزی که نیاز داری و نداری ...
همه خدمات این کانال همیشه رایگان است

برای عضویت اینجا کلیک کنید

DGKonkur

سلام

من در پشتیبانی **ریجی**
سنتور تمام طول روز پاسخگو
سوالات شما هستم...

021 - 28422410